

Bolduc

Butlletí Cultural Informatiu de l'Arxiu General de la Diputació de Tarragona

www.dipta.cat

Les guerres i els
centres documentals

La Primera Carlinada
a Gandesa...

Fons per a l'estudi
de les carlinades

...i es va fer la llum
(Capafonts, 1953)

Diputació Tarragona

Número 27 Abril 2022

La guerra, taques de mort i destrucció

En el món de l'arxivística hi ha un axioma que s'interroga sobre quins són els quatre pitjors enemics que poden posar més en perill un arxiu i els seus fons documentals (o que més n'han destruït al llarg de la història). Del menys perillós al pitjor de tots, hi hauria els trasllats (dos o tres trasllats massius de documentació diuen que equivalen a un petit incendi...); després vindria el foc (aquella burilla mal llançada, aquell llum deixat encès, els curtcircuits...); continuaria l'aigua, no només per les tempestes i inundacions, sinó per l'efecte nociu de la humitat en les antigues tintes ferrogàliques. Però el pitjor enemic de la conservació dels arxius no és un trasllat, ni un incendi, ni la humitat, sinó un de ben ximple: l'home.

Al llarg de la història, ha estat l'home, a través de les contínues i interminables guerres, el que ha causat la major part de destrucció de centres documentals,

començant per Juli Cèsar i la Biblioteca d'Alexandria, l'any 48 a.C.

A l'immens dolor de les crisis humanitàries que causen les conflagracions armades, siguin per la causa que siguin, es donin on es donin i hi intervingui qui hi intervingui, s'hi suma la desgràcia d'una irremeiable pèrdua del patrimoni cultural (monumental i escrit) de les zones afectades. Si desapareix la informació sobre el passat, s'esborra una mica més la identitat d'un poble.

Bolduc se suma al prec d'acabar amb totes les guerres, amb el total convenciment que ha de ser el diàleg i l'entesa l'únic instrument capaç de dirimir les diferències entre les nacions. L'estalvi en pèrdues materials, però sobretot en sofriment humà, s'ho val del tot. Al cap i a la fi, les guerres no les guanya ningú: hi perdem tots._

Bolduc_

Butlletí Cultural Informatiu de l'Arxiu General
de la Diputació de Tarragona

Coordinadors:
Sergi Borralló i Llauredó
Manel Güell

Col·laboradors:
Equip tècnic de l'Arxiu General: Geòrgia Azón Torres, Benet Martí Álvarez,
Kelma Martínez Toro, Sara Pérez Rodríguez i Núria Poy Sans

Carrer de Vila-seca, 28, 43110 La Canonja
Tel. 977 547 662
arxiu@dipta.cat

Disseny i maquetació:
Unitat d'Imatge Corporativa i Disseny Gràfic
de la Diputació de Tarragona

www.dipta.cat

Diputació Tarragona

Sumari_

Pòrtic

Les guerres i els centres documentals

Assaig

La Primera Carlinada a Gandesa...

Fons

Fons per a l'estudi de les carlinades

Acció cultural

Recensions i recull de premsa

Les Imatges de l'Arxiu

...i es va fer la llum (Capafonts, 1953)

Els efectes de la Guerra dels Set Anys al partit de Gandesa, a través de les actes de la Diputació

CAT / Resum: Síntesi dels efectes que va ocasionar la Guerra dels Set Anys (1833-1840) en les finances dels municipis de la Terra Alta i part de la Ribera d'Ebre. Després d'anys de precis i reclamacions, l'Estat accedí a condonar els deutes fiscals d'aquells municipis que havien estat ocupats per l'exèrcit carlí i que van haver de pagar els tributs a la hisenda enemiga. La Diputació de Tarragona, creada el 1836, va resultar ser un magnífic intermediari entre l'Estat i els municipis afectats per arribar a una entesa. A través de les actes d'aquest organisme es pot seguir el procés de l'episodi.

Paraules clau: guerra, carlisme, municipi, despeses, contribucions, sol·licituds, comptes, ajuntament, endarreriments.

ESP / Resumen: Síntesis de los efectos causados por la Guerra de los Siete Años (1833-1840) en las finanzas de los municipios de la Terra Alta y parte de la Ribera d'Ebre. Tras años de súplicas y reclamaciones, el Estado accedió a condonar los débitos fiscales de aquellos municipios que habían sido ocupados por el ejército carlista y que tuvieron que pagar los tributos a la hacienda enemiga. La Diputación de Tarragona, creada en 1836, resultó ser un magnífico intermediario entre el Estado y los municipios afectados para llegar a un acuerdo. A través de las actas de este organismo se puede seguir el proceso del episodio.

Palabras clave: guerra, carlismo, municipio, gastos, contribuciones, solicitudes, cuentas, ayuntamientos, atrasos.

ENG / Abstract: Summary of the effects caused by the Seven Years' War (1833-1840) on the finances of the municipalities of Terra Alta and part of Ribera d'Ebre. After years of pleas and complaints, the State agreed to cancel the tax debts of those municipalities that were occupied by the Carlist army and had to pay taxes to the enemy treasury. The Diputació of Tarragona, created in 1836, proved to be a magnificent intermediary between the State and the affected municipalities in order to reach an agreement. The minutes of this provincial council provide a record of the process of the episode.

Keywords: war, carlism, municipality, expenses, contributions, requests, accounts, town councils, arrears.

FRA / Résumé: Résumé des effets causés par la guerre de Sept Ans (1833-1840) sur les finances des municipalités de Terra Alta et d'une partie de Ribera d'Ebre. Après des années de supplications et de plaintes, l'État accepté d'annuler les dettes fiscales des municipalités qui étaient occupées par l'armée carliste et devaient payer des impôts au trésor ennemi. Le Conseil provincial de Tarragone, créé en 1836, s'est révélé être un magnifique intermédiaire entre l'État et les municipalités concernées afin de parvenir à un accord. Grâce à ses minutes, il est possible de suivre le déroulement de l'épisode.

Mots clés: guerre, carlisme, municipalité, dépenses, contributions, demandes, comptes, conseils municipaux, arriérés..

L'estudi de la primera carlinada (1833-1840) compta amb una nombrosa bibliografia sobre les accions militars, la base social i ideològica de carlins i liberals o les biografies de molts dels protagonistes, entre d'altres. Aquest article s'apropa a un aspecte no gaire estudiat: les conseqüències econòmiques de la guerra a les hisendes municipals. Es tracta d'una aproximació basada en les actes de les sessions de la Diputació de

Tarragona, màxim òrgan polític de la província, pel qual havien de passar totes les peticions i reclamacions dels municipis.

Malgrat tractar-se d'una única font, permet constatar les conseqüències que la guerra tingué per a les hisendes municipals, i les solucions que l'òrgan provincial va aconseguir per als municipis afectats.

El partit de Gandesa

La mort de Ferran VII el setembre del 1833 va suposar la fi del sistema de l'Antic Règim a la Corona espanyola i l'inici d'una lenta transició vers un model liberal fonamentat en la monarquia parlamentària, després de l'assaig del Trienni Liberal. Una transició que havia de transformar bona part de les estructures i l'organització de la Corona, incloent-hi la divisió territorial.

El 30 de novembre de 1833 el secretari d'Estat de Foment, Javier de Burgos, inspirant-se en un projecte elaborat el 1822 durant el Trienni, decretava la divisió provincial que substituïa els antics regnes de la corona. D'aquesta manera la província esdevenia la unitat administrativa més important després de l'Estat.

Sobre aquella primera base de la nova organització territorial se'n va dissenyar una segona, aquesta basada en els partits judicials. L'objectiu era la reorganització del poder judicial, separant els alcaldes de les potestats jurídiques que els conferia l'Antic Règim i establint la implantació dels jutjats de 1a Instància i Instrucció a les capitals de partit. Aquesta implementació es va fer mitjançant un Reial decret de 21 d'abril de 1834.

Així naixia, entre d'altres, el partit de Gandesa, amb capital en aquella població, que aplegà divuit municipis de la vora de l'Ebre. Sobre aquesta divisió, a priori adreçada a la reorganització judicial del territori, es van constituir la major part de la resta de divisions territorials vinculades a les diverses àrees de la gestió pública, des de l'ensenyament fins a la fiscalitat.

Així doncs, la unitat territorial administrativa a la qual fa referència aquest article abastava els dotze municipis de l'actual comarca de la Terra Alta i sis dels que avui formen part de la Ribera d'Ebre, concretament els situats al marge dret del riu.

La Guerra dels Set Anys al partit

L'ascensió al tron d'Isabel II, quan només tenia tres anys, va desencadenar la insurrecció armada dels partidaris del príncep, i pretendent a la corona, Carles Maria Isidre. La insurrecció va donar pas a set anys d'una guerra civil amb diversos escenaris per tota la Península, on no només es dirimia la successió al tron, sinó també el futur model polític del país: el retorn a l'absolutisme del pretendent Don Carles, o l'obertura cap al liberalisme polític de la regència de Maria Cristina, la mare d'Isabel II.

Ramon Cabrera, el 'Tigre del Maestrazgo', quadre d'Augusto Ferrer-Dalmau.

El setembre del 1833 es van començar a formar les primeres partides de carlins a la zona de l'Ebre, que es convertiria en un dels seus bastions a Catalunya. Malgrat aquesta primerenca organització, la seva debilitat va fer que durant la primera fase de la guerra, fins al 1835, els enfrontaments es limitessin a l'activitat guerrillera. Inferiors en nombre i mal armats, els partidaris de Don Carles es van limitar a cops d'efecte puntuals, ocupant pobles per cobrar tributs i reclutar homes, per després retirar-se a les muntanyes que els oferien refugi. Una tàctica a la qual les forces isabelines s'hagueren d'adaptar creant columnes mòbils per acudir allí on apareixien les partides carlines, i punts fortificats per a la defensa de les poblacions del territori.

A poc a poc, però, la força dels carlins s'anirà consolidant a la zona, cosa que obligarà els governamentals a

canviar d'estratègia a partir de l'estiu del 1835. Les dificultats per defensar totes les poblacions dels territoris ebrencs, que necessitaven un gran nombre d'efectius i de recursos amb els quals no es comptava, van aconsellar la concentració de les forces lleials en punts concrets i lliurar la resta de poblacions als rebels. Al partit de Gandesa les poblacions triades per concentrar els partidaris del liberalisme van ser la seva capital, Gandesa, i Móra d'Ebre, que disposava d'un castell i controlava un dels passos del riu.

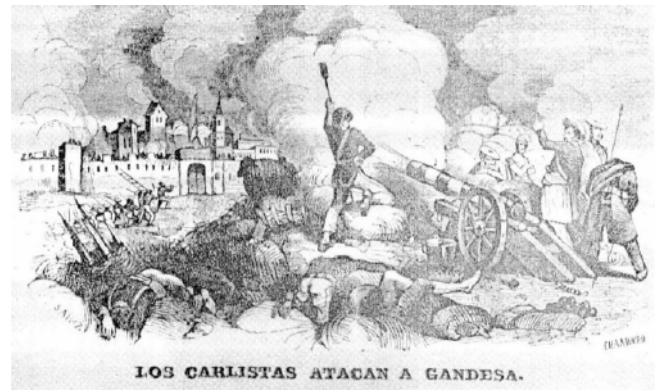
L'ordre d'evacuació dels partidaris de les reformes liberals isabelines cap aquests dos centres va afectar les poblacions d'Arnes, Benissanet, Bot, Caseres, Corbera d'Ebre, Flix, Horta de Sant Joan, el Pinell de Brai, la Poble de Massaluca i Vilalba dels Arcs. Els membres de les milícies urbanes que fins aleshores havien defensat els seus pobles de les incursions carlines, i les seves famílies, van ser repartits entre ambdues poblacions i Tortosa, la capital de l'antic corregiment.

Amb aquesta ordre la resta del territori va passar a estar sota control dels carlins. N'és una prova fefaent la supressió dels dos districtes electorals del partit durant les eleccions provincials del 1837: les poblacions que pertanyien al de Móra d'Ebre van ser transferides al districte electoral de Tivissa, mentre que les del de Gandesa van ser excloses dels comicis¹.

La consolidació d'una àmplia zona d'influència, des de Morella i el Port fins a l'Ebre, va permetre als carlins crear una mena de petit estat autònom que es va fer càrrec del cobrament d'impostos i contribucions als ajuntaments, substituint l'administració estatal. A més d'aquests ingressos, econòmics i materials, el control d'aquest territori els atorgà una base d'operacions estable des d'on atacar els nuclis de resistència. Cone-

guts són els set setges que va patir Gandesa entre el març del 1836 i el febrer del 1838, com també ho són els de Móra d'Ebre durant el mateix període. La pressió militar a què van ser sotmeses ambdues places fortes va acabar obligant les autoritats liberals a desistir de la seva defensa i a ordenar-ne l'evacuació.

La primera de les places a caure va ser Móra d'Ebre, evacuada el 2 de setembre de 1837. Els milicians que la defensaven, majoritàriament gent del territori, van ser integrats en altres unitats militars, mentre que els civils marxaren cap a la riba esquerra de l'Ebre, a poblacions com Falset, Tivissa o Reus. Cinc mesos més tard li arribà el torn a Gandesa, durament castigada per l'artilleria durant el darrer setge, el febrer del 1838, i parcialment incendiada pels mateixos defensors per evitar que l'enemic s'emboqués en els edificis que no podien ser defensats. El 2 de març de 1838 una columna de civils, protegits per milicians i soldats, abandonava la població en direcció a Mequinensa.

Els carlins ataquen Gandesa. Gravet d'un dels setges carlins a Gandesa durant la Guerra dels Set Anys (1845) P. Chamorro; il·lustració del llibre *Historia de Cabrera y de la guerra civil en Aragón*, de Dámaso Calbo y Rochina de Castro, 1845 (Wikimedia Commons, de Domini Públic
Font: [Archivo:1845_Historia_de_Cabrera_y_de_la_guerra_civil_en_Aragón_Valencia y Murcia_Los carlistas atacan a Gandesa.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Archivo:1845_Historia_de_Cabrera_y_de_la_guerra_civil_en_Arag%C3%B3n_Valencia_y_Murcia_Los_carlistas_atacan_a_Gandesa.jpg) - Wikipedia, la enciclopedia libre).

Com en el cas dels morencs, els gandesans i tots aquells que participaven en la defensa de la població

¹ Arxiu General de la Diputació de Tarragona (AGDT), Actes, 1837, sessions de 23/09/1837 i de 23/11/1837.

van marxar amb l'imprescindible, deixant hisendes i propietats en mans dels carlins. Des de Mequinensa, però, van començar a organitzar-se per reclamar al govern tot allò que havien perdut després de ser obligats a deixar les seves llars per l'exèrcit isabelí. El novembre del 1838 la Diputació de Tarragona donava compte d'una petició de 509.992 rals en concepte d'indemnització, equivalent al valor dels béns perduts durant la guerra. Els diputats, malgrat reconèixer la justícia de la sol·licitud, van haver de desestimar-la, atès que no disposaven d'aquella quantitat de diners, i van acordar traslladar la reclamació al Govern perquè se'n fes càrrec, ja fos amb diners o en espècies a partir de propietats i béns confiscats als carlins².

Un mes després sembla que els veïns de Móra d'Ebre seguiren el camí endegat pels exiliats de Gandesa. Així es desprèn de l'acord de la Diputació pel qual s'informà l'alcalde de Móra d'Ebre, Francesc Navarro, que formés un expedient, davant d'un jutge o l'autoritat que considerés competent, on es recollissin tots els danys patits pels veïns de la població mentre van resistir els atacs dels rebels³.

Les destrosses patides a Gandesa i Móra d'Ebre, amb la destrucció d'edificis, collites i béns mobles, es van repetir en altres llocs del districte. En són exemple els casos de Batea i Miravet. A Batea es van registrar dos atacs, amb l'ocupació temporal de la població, l'abril del 1834 i el setembre del 1835, que van provocar la destrucció d'alguns edificis. A Miravet el poble va ser saquejat i incendiat el 6 de setembre de 1836. En aquest cas en van ser responsables les tropes isabelines que comandava Borso di Carminati.

La signatura de la Pau de Bergara l'agost del 1839 va posar fi a la guerra al front basc i va significar l'inici de la fi del domini carlí a l'Ebre. Els exiliats de Móra d'Ebre van poder tornar a casa seva el maig del 1840, i al juny ho podien fer els de Gandesa. La guerra havia acabat, però s'iniciava un llarg procés de recuperació econòmica i, també, de passar comptes amb aquells que s'havien assenyalat com a defensors de la causa carlina.

Els comptes de la guerra

Els anys de domini carlí sobre el territori van impedir als ajuntaments complir les obligacions fiscals que tenien amb les diverses administracions existents, des de l'estatal fins a la judicial. Els impostos, doncs, no van ser pagats, cosa que no significa que no fossin recaptats per les autoritats carlines entre els veïns que s'havien quedat als pobles. Aquest fet, però, no el tingueren gaire en compte les administracions isabelines, designades per la guerra i la pèrdua dels ingressos colonials, si més no en els primers anys de la postguerra.

Acabada la guerra, doncs, l'administració isabelina va reclamar els impostos dels anys de domini carlí en concepte d'endarreriments que calia afegir als impostos dels exercicis en curs. Una reclamació que va provocar la reacció dels municipis afectats, que, en molts casos, ja havien vist com els seus veïns satisfien les quantitats fixades, tot i que ho feren als carlins.

La primera notícia al respecte la trobem el setembre del 1840, pocs mesos després de la fi del domini carlí al partit,

² AGDT, Actes, 1838, sessió de 27/11/1838.

³ AGDT, Actes, 1838, sessió de 21/12/1838.

quan l'Ajuntament de Benissanet va denunciar davant de la Diputació que els fons comunals havien estat robats. L'ens provincial es va limitar a ordenar que es demostrés el delictes i, en cas que fos cert, que es fes el preceptiu repartiment entre els veïns, prenent les bases cadastrals com a referència, per tal de recaptar i pagar l'impost de les esquadres dels anys anteriors i de l'actual⁴.

El document no assenyala si els autors del robatori havien estat els carlins o alguna de les partides de bandolers que van assolir el territori durant aquells anys, molts d'ells exmembres de les partides que van recórrer a la delinqüència per subsistir. En tot cas, queda clar que, en principi, els representants de la màxima autoritat provincial no estaven disposats a condonar cap deute malgrat la situació en què havia quedat el territori després de set anys de guerra. Ans al contrari, pretenien que el veïnat es fes càrrec dels ingressos fruit de l'arrendament dels comuns, agreujant així la càrrega fiscal de les famílies.

Pocs mesos després, aquella fermesa inicial, gens empàtica amb el territori que representaven els diputats provincials, va donar pas a actituds lleugerament més comprensives. El gener del 1841, a proposta del diputat de Tortosa, la comissió d'Hisenda traslladava al Ple provincial un dictamen amb mesures per alleujar la pressió fiscal sobre els ajuntaments. El Ple va aprovar la proposta, que es limitava a elevar una petició a la reina perquè concedís als pobles que havien format part del teatre d'operacions de la guerra una moratòria per al pagament dels impostos endarrerits, és a dir, els corresponents al període de la guerra.

⁴ AGDT, Actes, 1840, sessió de 06/11/1840.

⁵ AGDT, Actes, 1841, sessió de 15/01/1841.

Ciril Franquet i Beltrán, baró de Purroy, va participar en la defensa de Gandesa durant els setges i esdevingué president de la Diputació de Tarragona entre 1840 i 1842 (1840s) Gravats de l'època, d'autor anònim (blog: Conèixer Catalunya: LA CASA DELS BARONS DE PURROI. GANDESA. LA TERRA 'NOBLE'. TARRAGONA. CATALUNYA. coneixercaatalunya.blogspot.com).

El rerefons no canviava gens: els impostos calia que fossin tornats a recaptar, si era el cas, i pagats íntegrament. El canvi era en els terminis per fer-ho. No calia recaptar els impostos de quatre anys (1836-1839) tots d'una, fet que semblava impossible donada la situació de misèria de moltes poblacions, sinó que es demanava que a partir del 1842 s'abonés cada any l'equivalent a dos trimestres de la contribució ordinària a compte dels endarreriments, fins a cobrir-los⁵. Així doncs, el que proposava la Diputació era donar un any de coll, el del 1841, per facilitar una certa recuperació del territori i, a partir d'aleshores, incrementar la pressió fiscal un 66 %. Més que una solució al problema, semblava una mena de pedaç, un parèntesi que permetés trobar una mesura més d'acord amb la realitat que patia el territori.

A l'espera de l'aprovació de la moratòria i davant del fet que calia continuar reclamant els debèts als ajuntaments, malgrat ser conscients de la impossibilitat de la majoria d'ells de poder aconseguir-ho, la Diputació va crear una comissió per cercar una solució definitiva a aquell greu problema.

Versión 2ª

D. J. Presentes.

D. J. Jefe Político
D. Ramon Carrolo
D. Nicolas Dardet
D. Jose Gasol
D. Antonio Nodet
D. Frances Vans.
D. Salvador Vidal

En la Ciudad de Tarragona a los quinientos
del mes de Enero de mil ochocientos cuarenta y uno. Con-
vocados y reunidos los C. D. de la Diputación Provincial
que al mañana se expresan, bajo la presidencia
del H. C. Don Jefe Político, se leyó el acta de la ve-
sion anterior y quedó aprobada.

Convenida la Diputación de la ciudad a re-
tificiar la Decretum del Subsidio de comercio y cor-
tar las montañas desiguales que actualmente
aparecen en esta parte, ya fin de verificar otros
repartos sobre una base fija y equitativa, se han au-
torizado las disposiciones siguientes: Primera: Que se es-
ija de cada pueblo de la Provincia una relación de todos
los contribuyentes comprendidos en la Ley de Arzobispado
arreglada a las bases que se consignaron a aquella. Segunda:
Que las relaciones indicadas las formen los Pueblos por
medio de Juntas que convocaran los Ayuntamientos
Compuertas del Alcalde Presidente, un individuo de
cada agrericio que contribuya al Subsidio, dos mayo-
res contribuyentes a otro impuesto y otros dos de
igual Clase al catastro. Tercera: Que dichas relaciones
luego de concluidas se pasen a los Ayuntamientos respec-
tivos y estos con su informe sobre la legalidad y cor-
tidad de aquellas las remitan al Alcalde de la Cabecera
del Partido Judicial antes del fin del proximo Gobierno
bajo la mancha de veinte reales que se exigiran de
ellos propios de los Concejales por cada dia que se
retarde la comision de los referidos datos. Cuarta:
Que el dia ocho del inmediato Gobierno remitan a
este Cuerpo los Alcaldes de las Cabeceras de Partido
las relaciones indicadas con expresion de los
Pueblos del Distrito que hayan descurrido la re-
mision. Quinta: Que obtenidos los datos e que
se deja hecho merito, se verifique la Decretum

Les propostes d'aquesta comissió es van plantejar davant del Ple el 15 de juny de 1841, i es resumien en tres punts⁶:

- 1r. Sobre la premissa que els tributs obtinguts de l'exploració dels béns propis (aquelles propietats o serveis municipals que, sovint, es deixaven en mans de particulars a canvi d'una renda fixa) i del cobrament dels arbitris municipals s'havien de destinar a les despeses dels municipis, ordinàries o extraordinàries, calia que els ajuntaments en presentessin els comptes dels anys 1836 a 1839, els quals havien de recollir totes les inversions realitzades i indicar quines havien estat a conseqüència de les exigències de la guerra.
- 2n. Tenint en compte que el 20 % dels ingressos procedents dels béns propis i el 5 % dels arbitris corresponien a l'Estat, en els casos en què haguessin estat recaptats per les forces carlines, a conseqüència de l'abandonament del territori a la seva sort, calia entendre que ja s'havien pagat. Aquesta condonació, però, calia que fos aprovada per les Corts.
- 3r. Mentre s'esperava la resolució de les Corts respecte de la proposta de condonació, es proposava suspendre el cobrament dels endarreriments sobre els propis i arbitris i sobre la resta de debits.

Es tractava, doncs, d'una proposta conscient de la realitat territorial, adreçada a passar full i permetre que els ajuntaments es recuperessin dels estralls de

la guerra, sense ofegar-los amb debits que, en molts casos, ja havien estat recaptats entre els veïns.

Abans no arribés la resposta a la proposta de la Diputació, a primers de juliol es va donar compte d'una Reial ordre de 8 de juny que concedia els beneficis sol·licitats el gener: la moratòria en el pagament dels endarreriments als municipis que havien restat sota control dels carlins i les exempcions sol·licitades des de l'Ajuntament de Benissanet, que tractarem en el darrer punt de l'article⁷.

La moratòria no solucionava el problema: més aviat el dilatava en el temps. N'és una mostra la petició de l'Ajuntament de Batea que el Ple tractava l'octubre del 1841. El municipi demanava més temps per poder recaptar la contribució ordinària de l'any i l'extraordinària de guerra, així com la retirada dels procediments de constrenyiment iniciats per l'intendent de rendes de Tortosa pel retard en el seu pagament. L'Ajuntament havia aconseguit recaptar el 87 % de l'import a pagar, motiu pel qual la Diputació va accedir a la seva petició, atorgant més temps i ordenant la retirada dels procediments de constrenyiment⁸.

Un any després, el novembre del 1842, l'Ajuntament d'Arnes no va tenir tanta sort. En aquell cas es demanava que s'ordenés a l'intendent la retirada dels procediments de constrenyiment per l'endarreriment en la recaptació de les contribucions. Donat que es tractava de la part corresponent als endarreriments, que la moratòria obligava a pagar, la Diputació va denegar la petició del municipi⁹.

⁶ AGDT, Actes, 1841, sessió de 15/06/1841.

⁷ AGDT, Actes, 1841, sessió de 02/07/1841.

⁸ AGDT, Actes, 1841, sessió de 06/10/1841.

⁹ AGDT, Actes, 1842, sessió de 12/11/1842.

La Beneficència al final del passeig de Torroja, actual Palau de la Diputació de Tarragona (1940) (fbk, 'Tarragona Antiga', pujada per Òscar Piqué el 17-01-2021).

La necessitat de millorar les rendes municipals per poder complir les obligacions fiscals va donar lloc a certs abusos sobre els contribuents. Alguns d'ells van ser denunciats davant de les autoritats provincials, com fou el cas de Joaquim Clua Pedret, de Corbera d'Ebre, que reclamava l'exempció del pagament que li volia imposar l'Ajuntament de dues mesures i mitja d'olives per cada molta que feia al seu molí. La Diputació li va concedir el que demanava, atès que l'Ajuntament no podia gravar els molins particulars si no era per cobrir el dèficit del pressupost comunal, fet que exigia l'aprovació prèvia de la Diputació. S'entenia que aquell dèficit no existia, ja que l'Ajuntament no n'havia demanat l'autorització pertinent¹⁰.

Mentre s'esperava la concessió de la condonació sol·licitada a les Corts el juny del 1841, els ajuntaments van anar provant de retre els comptes demanats. Un dels objectius, atès que les faltes o irregularitats podien acabar convertint-se en multes sobre els responsables municipals, era demostrar que no havien tingut cap control sobre les despeses. Així ho van fer, per a l'exercici del 1836, els representants de Benissanet, que el març del 1842 rebien de la Diputació la dispensa de tota responsabilitat pels comptes d'aquell any¹¹.

La lentitud en la resposta del Govern va forçar els ajuntaments a insistir-hi. El juliol del 1842 la Diputació acordava traslladar a la regent la petició

¹⁰ AGDT, Actes, 1841, sessió de 05/11/1841.

¹¹ AGDT, Actes, 1842, sessió de 03/03/1842.

dels ajuntaments d'Arnes, Corbera d'Ebre, Flix, Horta de Sant Joan, Miravet i el Pinell de Brai perquè els condonés els endarreriments corresponents als anys de la guerra¹².

A l'agost es donava compte de l'informe presentat per l'Ajuntament de Móra d'Ebre sobre els danys causats per la guerra que li havia estat sol·licitat el desembre del 1838, quan el conflicte encara s'estava dirimint. Aquest informe explicava que la guerra havia provocat la destrucció de 129 cases, a més dels molins d'oli i de sansa i el forn de pa, tots ells comunals¹³.

Vista de Móra d'Ebre des de la riba esquerra, en placa de vidre estereoscòpica (1915) Josep Salvany Blanch (Biblioteca de Catalunya, Imatges, fons Salvany, reg. SaP-263-07, de Domini Públic; [Vista de Móra d'Ebre - Fons fotogràfic Salvany \(Biblioteca de Catalunya\) - Memòria Digital de Catalunya \(csuc.cat\)](#)).

Al llarg d'aquell any es van anar presentant altres informes, que les actes del Ple no recullen però que apareixen en alguns dels múltiples treballs publicats fins al moment. Així, sense detallar els edificis destruïts, l'Ajuntament de Gandesa avaluava els danys soferts al

municipi en 5.001.251 rals, quantitat que multiplicava per deu els càlculs reclamats el novembre del 1838; el de Batea els xifrava en 2.178.621 rals, el d'Horta de Sant Joan estimava que les pèrdues equivalien a 875.522 rals, el de Vilalba dels Arcs ho feia en 604.993 rals i el d'Arnes en 312.762 rals.

Si tenim en compte que, després de la modificació del sistema tributari del 1845, a tot al partit li corresponia abonar, en concepte de quota sobre les contribucions sobre el producte líquid dels béns mobles, l'agricultura i la ramaderia, un total de 300.456,72 rals¹⁴, resulta que els danys equivalien a gairebé trenta vegades la xifra fixada per la Diputació per a tot el partit. És a dir, les pèrdues avaluades per només cinc dels divuit municipis del partit venien a ser trenta anys de contribucions provincials. Si ho analitzem per cada població, en el cas de Gandesa els danys equivalien a 229 anys de contribució provincial, els de Batea a 69 anys, els d'Horta a 27 anys, els de Vilalba a 23 anys i els d'Arnes a 27 anys.

A la vista d'aquestes dades, sembla evident que el territori no estava en disposició de recuperar-se dels estralls de la guerra i, alhora, fer front a la pressió fiscal ordinària i als endarreriments dels quatre anys de guerra. Així ho indiquen les peticions tramitades des dels ajuntaments per aconseguir reduccions, ajornaments o, simplement, evitar els procediments de constrenyiment dels intendants territorials, encarregats de verificar les recaptacions.

Ja hem donat compte de les presentades per Batea i Arnes el 1841 i el 1842, a les quals podem afegir la del Pinell de Brai del setembre del 1843. El Ple va

¹² AGDT, Actes, 1842, sessió de 06/07/1842.

¹³ AGDT, Actes, 1842, sessió de 13/07/1842.

¹⁴ AGDT, Actes, 1845, sessió de 27/08/1845.

donar compte de la petició d'aquell ajuntament per tal que fos exonerat del pagament de 4.559 rals que li reclamava l'intendent. La quantitat corresponia a un recàrrec del 20% sobre els dèbits que el municipi tenia dels anys 1835 a 1840; deute que, segons l'ajuntament, procedia de l'ocupació carlina de la població, que havia comportat el segrest dels fons comunals. Davant d'aquesta petició, els diputats van acordar ordenar a l'intendent que renunciés a la demanda del deute, a l'espera del pronunciament de les Corts sobre la proposta de condonació elevada el 17 de juny de 1841 i sobre la qual encara no s'havia pronunciat. En la sessió es va acordar remetre un recordatori de la petició, sol·licitant una resposta que solucionés la situació al més aviat possible¹⁵.

La resposta va arribar a través d'una Reial ordre de 28 d'octubre de 1843 per la qual s'exonerava els municipis situats entre el Sénia i l'Ebre del pagament del 20% dels propis i el 5% dels arbitris que corresponien a l'Estat durant el període en què van ser ocupats pels carlins. Vuit mesos després, el juny del 1844, la Diputació comunicava la mesura i reclamava a tots els ajuntaments els comptes del període d'ocupació, indicant que calia aportar documentació que demostrés que els impostos s'havien recaptat i que havien estat segrestats pels rebels¹⁶.

Aquella exigència, la de formular els comptes del període en què les poblacions havien estat en mans dels carlins, no era una tasca senzilla de fer a causa de la manca de documents que avalessin les accions de les autoritats carlines. Així ho indica la primerenca

reclamació de l'Ajuntament de Flix per tal que la Diputació li lliurés un document que acredités que els era impossible formular els comptes de propis i arbitris dels anys 1835 a 1840. Després de revisar l'expedient, el Ple va acordar remetre l'acreditació sol·licitada. El gener del 1845 s'enviava el document a l'intendent i se l'informava que s'havia dispensat l'Ajuntament de Flix de presentar els comptes del 1835 al 1840, davant de la impossibilitat de formular-los, i igualment del pagament dels propis i arbitris que corresponien a l'Estat, tal com establia l'ordre del 1843¹⁷.

La dificultat dels ajuntaments -mancats sovint de personal competent o, simplement, de regidors que sabessin llegir i escriure- per presentar els comptes reclamats, o per justificar la impossibilitat de fer-los, queda reflectida en l'expedient de la Fatarella. Com en el cas de Flix, justificava la impossibilitat de formular els comptes del 1833 al 1839 per la pèrdua de la documentació, però ho feia l'agost del 1848, quatre anys després que la Diputació li ho hagués demanat. També com a Flix, el Ple va dispensar l'Ajuntament de presentar els comptes sempre que es lliurés una declaració jurada de testimonis que acreditessin la pèrdua de la documentació argumentada¹⁸.

Un mes després es tramitava una petició similar formulada des de l'Ajuntament de Corbera d'Ebre respecte dels comptes del 1834 al 1840. En aquest cas la petició devia disposar de totes les acreditacions necessàries, atès que el Ple va exonerar l'Ajuntament de presentar els comptes¹⁹.

¹⁵ AGDT, Actes, 1843, sessió de 22/09/1843.

¹⁶ AGDT, Actes, 1844, sessió de 21/06/1844.

¹⁷ AGDT, Actes, 1844, sessió de 05/08/1844, i 1845, sessió de 17/01/1845.

¹⁸ AGDT, Actes, 1848, sessió de 05/08/1848.

¹⁹ AGDT, Actes, 1848, sessió de 26/09/1848.

No és fins al juliol del 1849 quan l'Ajuntament de Caseres demanava el mateix per als comptes municipals del 1835 al 1839, període durant el qual van ser administrats per un comissionat carlí. Després d'analitzar la documentació presentada, també es va dispensar aquell consistori.²⁰

El gener del 1850 el Consell Provincial de la Diputació donava compte de la documentació enviada des de l'Ajuntament de Bot per acreditar la impossibilitat de presentar els comptes dels anys 1835 a 1837. En aquell cas, però, després de consultar els arxius provincials, es feu patent que els comptes ja havien estat presentats, i s'acordà informar-ne l'alcalde. Nou mesos després, a l'octubre, es tornava a tractar una petició d'aquell ajuntament, que sol·licitava aleshores que li fossin condonats els debits de propis i arbitris que corresponien a l'Estat dels anys 1833 a 1839. Sorprenentment, la resposta del Consell va limitar-se a donar suport a la petició, indicant que calia que el governador consultés al Govern si la condonació concedida el 1843 als municipis situats entre l'Ebre i el Sénia incloïen Bot, "por haber sufrido iguales o tal vez mayores atropellos por parte de las hordas carlistas que los primeros"²¹.

Gadesa. Bassa d'en Gaire (c.1930s) Postal antiga d'ATV (fbk. 'Fotos Antiques de Pobles i Ciutats de Catalunya', pujada per Salvador Rodríguez Alonso el 29-11-2020).

La informació que es recull a les actes de la Diputació, ja sigui el Ple o el Consell Provincial, no ens proporcionen cap notícia sobre quina va ser la resposta del Govern sobre el cas de Bot. Tampoc ha estat possible localitzar a La Gaceta el text íntegre de la Reial ordre del 28 d'octubre de 1843, però sembla poc probable que l'ordre inclogués Gadesa però no Bot, situat a només deu quilòmetres. En tot cas, desconeixem si Bot es va beneficiar de la condonació del deute.

Pocs dies després dels dubtes sobre la situació de Bot, el Consell acordava acceptar la sol·licitud de l'Ajuntament de Riba-roja d'Ebre de ser exonerat de presentar els comptes dels anys 1846 i 1847, robats durant la segona carlinada, la Guerra dels Matiners (1846-1849)²².

Encara el maig del 1851 trobem el darrer acord per exonerar un ajuntament de presentar els comptes dels anys 1836 a 1840: el de Benissanet. Com en els casos anteriors, el Consell va accedir a la petició²³.

Cal suposar que, com a mínim, totes les poblacions que van ser exonerades dels comptes es van beneficiar de l'exempció del pagament de la part dels propis i arbitris que corresponien a l'Estat, tal com s'assenyalava explícitament per a Flix. La resta possiblement van aconseguir presentar els comptes i beneficiar-se de la mesura d'exempció. En tot cas, caldria verificar l'extensió territorial d'aquesta reial gràcia, com s'esmenta en alguna de les actes provincials, per conèixer el seu abast. Malauradament, malgrat l'exempció, prou tardana en la seva aprovació, el territori va tornar a ser escenari de la segona carlinada,

20 AGDT, Actes, 1849, sessió de 14/07/1849.

21 AGDT, Actes, 1850, sessions de 09/01/1850 i 26/10/1850.

22 AGDT, Actes, 1850, sessió de 04/11/1850.

23 AGDT, Actes, 1851, sessió de 17/05/1851.

com posa de manifest el robatori dels comptes de Riba-roja d'Ebre, perllongant la lenta recuperació econòmica de tot el partit.

Temps de passar comptes

La derrota dels carlins i la recuperació de les poblacions que dominaven per a la Corona va anar acompanyada de la designació d'ajuntaments afins al règim liberal. Els partidaris dels carlins i aquells que van optar per mantenir-se al marge, triant sobreviure abans que decantar-se per una opció política, van quedar exclosos del poder municipal.

Des d'una posició de preeminència, amb l'aval d'haver combatut amb la milícia i l'exèrcit o d'haver patit l'exili, els guanyadors d'aquella guerra aviat van cercar la manera de passar comptes i recuperar el que havien perdut durant els anys del conflicte.

La primera mostra d'aquesta nova dinàmica la trobem el febrer del 1841, quan la Diputació accedia a tramitar al Congrés una sol·licitud adreçada des de l'Ajuntament de Benissanet per tal de fer-la extensiva a tot el territori. La petició no era altra que la concessió als nacionals de la població de l'exempció en el pagament d'impostos i l'exclusió de les lleves militars. Dues concessions que no només beneficiaven a bastament els nacionals, sinó que perjudicaven la resta dels veïns, fossin carlins o "neutrals". L'exempció d'impostos suposava que, a l'hora de fer els repartiments locals, hi havia menys famílies entre les quals distribuir les quantitats fixades

per la Diputació o l'Estat, de manera que els tocava pagar més; i l'exclusió de les lleves, tenint en compte que també hi havia una quota local, incrementava la possibilitat dels mossos inclosos en el sorteig de quintes de sortir escollits i d'haver de complir els anys de servei militar, o, si més no, de pagar l'anomenat "impost de la sang", la redempció o la substitució.

L'acord de la Diputació d'elevat la petició a les Corts no responia a cap dubte sobre la seva justícia, sinó a la voluntat que fos el cos legislatiu el que fixés qui podien ser els beneficiaris d'aquelles mesures i la durada de les exempcions²⁴. Els diputats, tots ells partidaris del nou règim, no demostraven cap mena d'esperit conciliador amb els vençuts, ans al contrari.

A l'espera que la proposta fos ratificada per les Corts, es documenten altres mesures encaminades a recompensar els sacrificis dels nacionals durant la guerra. El març d'aquell any el Ple donava compte d'una sol·licitud remesa des de l'Ajuntament de Vilalba dels Arcs perquè s'autorités un conveni pactat entre els veïns del poble per indemnitzar els nacionals pels perjudicis que els havia provocat la guerra. El Ple no només va aprovar la signatura del conveni, sinó que va celebrar la iniciativa afirmant que "conduce a cimentar la unió entre aquellos habitantes, extinguiendo todo germen de discordia"²⁵.

El cert és que no sembla gaire creïble que tots els veïns, incloent-hi carlins i "neutrals", fossin partidaris d'indemnitzar amb els seus béns els nacionals locals. L'acta no dona cap indicació sobre la forma en què s'havien de fer aquestes indemnitzacions, ni de qui

²⁴ AGDT, Actes, 1841, sessió de 16/02/1841.

²⁵ AGDT, Actes, 1841, sessió de 15/03/1841.

Vista de Vilalba dels Arcs des de la creu del camí de la vall de Berrús, en placa de vidre estereoscòpica (1922) Josep Salvany Blanch (Biblioteca de Catalunya, Imatges, fons Salvaany, reg. SaP-640-08, de Domini Públic; [Creu al costat del portal de l'església del Calvari - Fons fotogràfic Salvany \(Biblioteca de Catalunya\) - Memòria Digital de Catalunya \(csuc.cat\)](#))

n'havia d'assumir els costos, però no podem descartar, a manca d'informació més concreta, que aquella càrrega acabés recaient sobre aquells que havien defensat la causa carlina.

La fórmula proposada des de Vilalba, població que va restar en mans dels carlins des de l'estiu del 1835 i que va aportar una companyia de nacionals, amb les seves famílies, a la defensa de Gandesa, aviat va ser imitada per altres pobles de la zona. Al maig la Diputació aprovava un conveni d'identiques condicions presentat des de l'Ajuntament de Benissanet, i al novembre un altre de procedent de l'Ajuntament de Caseres²⁶.

26 AGDT, Actes, 1841, sessions de 21/05/1841 i de 22/11/1841.

27 AGDT, Actes, 1841, sessió de 02/07/1841.

Poc abans de l'aprovació d'aquest darrer conveni, el Ple donava compte de la Reial ordre de 8 de juny de 1841, per la qual, a més de la moratòria en el pagament dels impostos endarrerits, també es concedia part del que havia sol·licitat l'Ajuntament de Benissanet el gener d'aquell any. En concret, es concedia l'exempció del pagament d'impostos als nacionals i als emigrats forçosos, els refugiats a causa de la guerra²⁷. Com assenyalàvem més amunt, el cost d'aquells beneficis s'havia de repartir entre la resta de veïns, tant carlins com "neutrals". En un marc de postguerra, aquella mena de recompenses no ajudaven pas gaire a tancar ferides, afegint a la divisió ideològica els greuges econòmics i socials. No és d'estranyar que el partit tornés a ser un focus carlí durant la Guerra dels Matiners i també en la tercera carlinada.

Volums de la sèrie de llibres d'actes corporatives de la Diputació de Tarragona, segle XIX (06-09-2021) Geòrgia Azón Torres (AGDT, Actes).

Bibliografia

BLADÉ DESUMVILA, Artur. *Els setges de Gandesa i del castell de Móra d'Ebre (1834-1838)*. Barcelona: Dalmau, 1982.

COLLAZOS RIBERA, Josep Antoni. "La resistència contra les quintes al segle XIX. La qüestió dels substituïts a la Terra Alta". Dins: *Actes de les Segones Jornades d'Estudi a la Terra Alta*. Batea: Patronat Pro Batea, 1998, 286-306.

CLUA MICOLA, Pere; SÁNCHEZ CERVELLÓ, Josep; MARGALEF FANCA, M. Cinta. *Corbera d'Ebre, 200 anys d'història 1800-2007*. Tarragona: Ajuntament de Corbera d'Ebre, 2007.

JORDÀ FERNÁNDEZ, Antoni. *Las Diputaciones provinciales en sus inicios. Tarragona 1836-1840. La guerra como alteración en la aplicación de la norma*

jurídica. Madrid/Tarragona: Instituto Nacional de Administración Pública / Diputació, 2002 (Clásicos de historia de la Administración / Ramon Berenguer IV).

JORDÀ FERNÁNDEZ, Antoni. *Orígens de la Diputació de Tarragona (1822-1840). Divisió territorial, organització institucional i relacions amb els ajuntaments*. Tarragona: Diputació, 2008.

SÁNCHEZ CERVELLÓ, Josep (coord.). *El carlisme al territori de l'antiga Diòcesi de Tortosa*. III. Tarragona: Arola, 2004.

VINAIXA MIRÓ, Joan R. *Set anys de guerra civil (Ribera d'Ebre, 1833-1840)*. Valls: Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre, 2006.

David Tormo Benavent

Historiador i bloguer - tormo.david@gmail.com

Fons per a l'estudi de les carlinades

Soldat carlí, de prop d'Onyate. Gravats de R.B., s.d. (*La Ilustración Española y Americana*)

L'Arxiu General de la Diputació de Tarragona (AGDT), espai que freqüento per a la recerca de documents històrics, és un centre bàsic per a la investigació i el coneixement del nostre passat.

La meua tesi versa sobre la Milícia Nacional a Reus i el suport d'aquesta institució a la revolució burgesa, des de la seva creació durant la Guerra del Rosselló fins a l'extinció amb la Restauració borbònica. Però a la capital del Baix Camp no es formaren milícies durant la Guerra del Francès perquè es va declarar ciutat oberta.

Per poder seguir el fil conductor no em va quedar altre remei que consultar els arxius tarragonins i esbrinar la composició social dels milicians, el reglament, les característiques principals i els objectius que perseguïen.

Més tard, vaig estudiar les guerres carlines del segle XIX, la participació dels voluntaris durant la Segona República i la persecució gradual, sistemàtica i implacable que van patir durant els quaranta anys de dictadura. Per a això, fou necessari consultar, entre altres, l'Arxiu General de la Diputació, sobretot les actes, la intervenció de forces mobilitzades dels pobles, els expedients als pares dels voluntaris, els sometents...

Per a la història de Catalunya, resulta cabdal conèixer el desenvolupament del carlisme els dos últims segles. Cal tenir en compte que, des de l'aixecament en armes dels voluntaris carlins a Talavera de la Reina, el 3 d'octubre de 1833, fins avui, han passat gairebé dos-cents anys, la qual cosa proclama el carlisme com el partit polític més antic de l'Estat espanyol. En travessar tota la història contemporània, es converteix en un moviment clau per esbrinar l'evolució i les turbulències socials, econòmiques, polítiques i militars de Catalunya, i en un dels fenòmens politicoideològics més sorprenents de l'Europa contemporània, tant pel fet d'haver tingut una longevitat poc habitual en les formacions polítiques com per haver estat un moviment capaç d'aglutinar components socials i polítics més heterogenis. La permanència sota governs de règim diferenciat, sota situacions econòmiques i socials diferenciades, al llarg de múltiples situacions populars, posa en evidència la transformació ideològica i les mutacions socials del carlisme, que va des d'un absolutisme teocràtic i mal

definit, sorgit en el primer terç del segle XIX, fins al socialisme autogestionari, en el tercer quart del segle XX.

Cavalleria carlina, s.d., Quadre d'Augusto Ferrer-Dalmau.

L'Arxiu General de la Diputació sempre ha estat un valuós suport a l'hora de conèixer en profunditat la idiosincràsia del carlisme per l'abundant documentació que guarda. Per això la metodologia emprada ha consistit a

estudiar el carlisme a través dels principals camps on es va desenvolupar: el polític, l'ideològic, el socioeconòmic i el territorial. Descobrir quins sectors socials tenen el control de les institucions locals, les relacions de producció del moment, el grau de desenvolupament camperol i del moviment obrer, la ideologia dels vilatans durant la guerra, el comportament de les poblacions davant de l'entrada de les partides, el paper de la Milícia Nacional i el sometent, el suport que donaren a aquesta acció política els notables de cada poble, la influència que tingueren les prèdiques dels sacerdots sobre les masses i dels amos als seus jornalers..., ha estat una preocupació constant dels estudis per poder emmarcar el carlisme i comprendre la seva evolució o modificació. Aquests punts, fortament relacionats, es reflecteixen clarament en aquest moviment polític i tenen una poderosa incidència en la seva organització, la creació de partides, les motivacions ideològiques que empenyeren alguns sectors socials a la lluita, la disciplina dels voluntaris i el seu desenvolupament en la lluita en cada període de guerra.

Avançada de tropes carlines. Gravats de R. Balaca, s.d. (*La Ilustración Española y Americana*, XXXIV, p. 552).

El carlisme cal investigar-lo a cada ciutat i a cada poble, perquè la seva actuació, al llarg de les guerres, no resulta comprensible sense una anàlisi aprofundida de l'estructura específica dels diferents nuclis de població de la zona on es lliuraren les accions. L'aclariment dels interessos materials dels diferents grups polítics, les implicacions dels individus en tals fenòmens i els diversos nivells antagònics de la societat són aspectes que s'entrecreuen i realitats a què cal apropar-nos.

La intencionalitat del nostre estudi ha estat sempre el de reparar una important llacuna del passat carlí a les comarques de la Catalunya Nova, i creiem que pot ser útil per a un millor coneixement d'aquesta opció política dins la historiografia catalana, en el seu retrobament nacional.

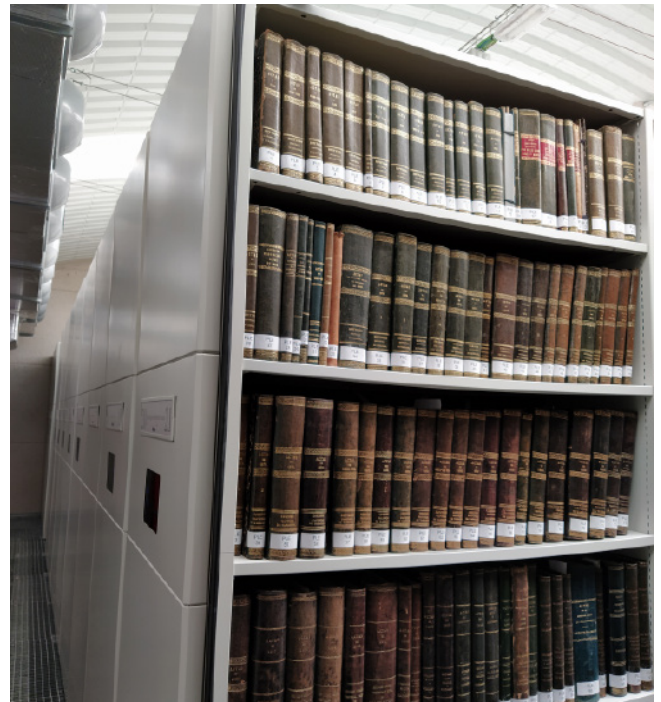
Per conèixer la base social del carlisme, hem optat per un estudi personalitzat i global dels guerrillers, per saber la seva valoració qualitativa i quantitativa, però, a més, hem intentat descobrir el suport que reberen els combatents per part de la població civil. Cal esbrinar l'estrat social i la potència econòmica de cada una d'aquestes persones que, sense entrar directament en la guerra, es comprometeren amb aportacions de diners, bagatges, serveis d'espionatge i suport moral i material als voluntaris, malgrat el seu rebuig aparent a la solució bèl·lica. La majoria eren persones ultra-conservadores immerses en una visió negativa de la realitat a causa del sotrac que patia la política del moment, la por de la revolució social i la pèrdua de poder local.

Partida carlina imposant contribucions a alcaldes. Gravats de Domínguez, s.d. (*La Ilustración Española y Americana*).

Alhora, les actes corporatives de l'AGDT són ideals per mostrar la resposta militar, fiscal i repressiva d'una administració estatal liberal que controlava la major part del poder executiu, judicial i militar. Són inacabables els casos de municipis queixosos per haver de sostenir destacaments de soldats, bastir fortificacions o contribuir amb la quota assenyalada en els consecutius tributs amb els quals l'Estat pagava aquella guerra. També fan evident la repressió penal i fiscal dels mossos alistats amb els rebels, o dels seus pares, o d'aquelles famílies de reconeguda trajectòria tradicionalista.

El material de les hemeroteques i dels arxius comarcals, locals i parroquials són imprescindibles per conèixer el desenvolupament de la guerra. També els arxius particulars pertanyents a famílies hereves d'alguns capitosts carlí o d'alguns militars liberals ens ofereixen una gran quantitat de documents inèdits respecte al tema perquè són persones que han viscut a prop dels esdeveniments. Quan la informació que cerquem és de totes les comarques, cal investigar a l'AGDT, on es conserven els butlletins oficials de Tarragona, a fi de copsar els decrets de l'Estat, i de Catalunya en particular. Aquest arxiu ha dut a terme una magnífica tasca de digitalització de documents que permet a l'investigador disposar de les informacions necessàries des de casa, sense haver de desplaçar-se.

Contenedor amb els volums d'Actes corporatives, de l'Arxiu General de la Diputació de Tarragona, 06-09-2021, Geòrgia Azón Torres (AGDT, fons d'Imatges).

Si els arxius són la base dels estudis històrics, resulta incomprendible com la major part dels alumnes matriculats a les facultats d'Història manifesten que no han trepitjat mai cap arxiu ni tan sols saben on són. Això obliga els professors a demanar una trobada concertada per poder visitar l'AGDT, on un arxiver els mostri les diferents col·leccions que s'hi conserven i els possibiliti l'apropament mitjançant una informació ràpida i precisa, de manera eficient, suficient i exhaustiva. Els alumnes tindran ocasió de comprovar com aquells professionals tenen la documentació organitzada, classificada i ressenyada adequadament, estan preparats per a la recerca i la ràpida recuperació de la informació i, a més, compten amb la tecnologia suficient per a la seva difusió.

Robert Vallverdú Martí

Historiador

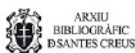
Cicle de conferències anual de l'Arxiu Bibliogràfic de Santes Creus

Com cada any, l'Arxiu Bibliogràfic de Santes Creus en-
cetava un nou Cicle de Conferències, el XIX, del 5 de
juny al 9 d'octubre, sempre en dissabte, a les 17 h. Les
conferències se celebraren en l'incomparable marc del
monestir cistercenc, encara que també existia l'opció
de la connexió telemàtica a través d'un enllaç ([https://
meet.google.com/wei-jgbc-cwa](https://meet.google.com/wei-jgbc-cwa)).

XIXè Cicle de conferències 2021

- » **5 de juny** dissabte a les 17h. de la tarda, al dormitori
*"La granja de Doldellops al segle XVII: un domini de Poblet
a Valls"*
a càrrec de **Miquel París Domingo**
Graduat en Humanitats
- » **3 de juliol** dissabte a les 17h. de la tarda, al dormitori
"Re-conèixer el monestir de Santes Creus"
a càrrec de **Marta Segarra Calderer**
Graduada i màster en Història de l'Art
- » **18 de setembre. Festa de l'ABSC**
dissabte a les 17h. de la tarda, al dormitori
*"El recinte medieval de Conesa. Gènesi i evolució d'un domini
de Santes Creus durant l'Edat Mitjana"*
a càrrec de **Josep M. Vila Carabasa**
Historiador i arqueòleg
- » **9 d'octubre. Jornades Europees del Patrimoni**
dissabte a les 17h. de la tarda, al dormitori
*"El poder de dues reïnes a través dels testimonis dels seus
panteons: Blanca d'Anjou (Monestir de Santes Creus) i Elisenda
de Montcada (Monestir de Santa Maria de Pedralbes)"*
a càrrec de la **Dra. Anna Castellano-Tresserra**
Reial Monestir de Santa Maria de Pedralbes (Barcelona)
Conservadora en cap i direcció

<http://www.usuaris.tinet.org/absc/>

ARXIU
BIBLIOGRÀFIC
DE
SANTES
CREUS

Exposició fotogràfica a Tivissa

Entre el 23 i el 26 de juliol de 2021 es va poder visitar,
al Casal Cultural de Tivissa, l'exposició fotogràfica de
l'obra del barceloní (i tivissà d'adopció) Joan Cuixart,
sota el títol de "Joan Cuixart, una vida en imatges i
Tivissa al cor". Es tractava d'una selecció de trenta-cinc
instantànies dels anys cinquanta, distribuïdes en set
plafons temàtics, en les quals apareixien retratats els
diversos membres de la família Cuixart posant en els
seus racons preferits de la vila. L'organitzador, l'Arxiu
Comarcal de la Ribera d'Ebre (ACRE), va preparar un
codi QR per poder accedir en línia, amb mòbil o taule-
ta, al fons fotogràfic complementari.

El fons personal d'imatges de Joan Cuixart dipositat a
l'ACRE conté un total de 757 fotografies del període
1950-1980, i són d'una temàtica eminentment familiar,
amb excursions, trobades familiars, visites de parents,
vacances, viatges, celebracions, etcètera. Es tracta
d'un material amb el valor afegit de la tècnica fotogrà-
fica que Cuixart sabia imprimir (tractament de la llum,
enquadrament, composició). La mostra invitava a una
temàtica eminentment localista circumscrita a Tivissa,
però al fons també n'hi ha moltes dels viatges realit-
zats a altres localitats com l'Ametlla de Mar, Amer, Bar-
celona, Capçanes, Gelida, Igualada, Madrid, Pratdip,
Rupit, Vandellòs i l'Hospitalet de l'Infant, l'Ametlla de
Mar, Capçanes o Pratdip.

Nou termini de presentació al IX Premi d'Investigació Port de Tarragona

El mes de maig del 2020 l'Autoritat Portuària de Tarragona va convocar el IX Premi d'Investigació Port de Tarragona, les bases del qual es poden consultar a la pàgina web d'aquest organisme. Arran de les circumstàncies pandèmiques i de la restricció de mobilitat, el termini de presentació de treballs es va prorrogar

uns mesos, concretament fins al 29 d'octubre de 2021. El premi estava dotat amb 6.000 euros i era en format projecte de recerca, al qual podien optar qualsevol proposta de l'àmbit de les ciències humanes, prioritàriament de la Història, referida al port de Tarragona o a la seva àrea d'influència.

L'Autoritat Portuària de Tarragona convoca aquest certamen des de l'any 2004, amb l'objectiu de fomentar la investigació i els estudis sobre el port de Tarragona i el seu entorn més immediat. En els darrers anys, l'Arxiu del Port ha posat a disposició dels investigadors algunes de les sèries documentals més cabdals dels fons que custodia, de manera que es poden consultar en línia a través del lloc web del Port de Tarragona, amb l'ànim de facilitar al màxim la seva consulta.

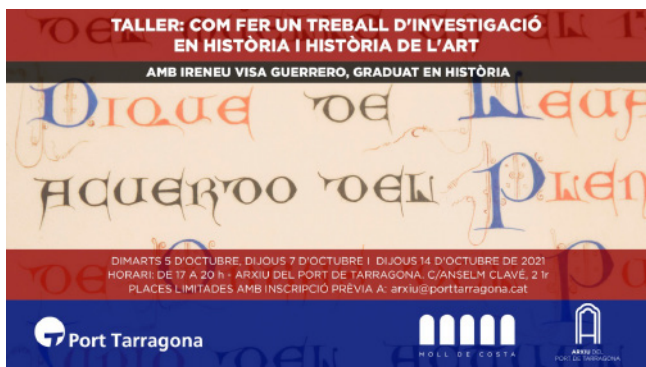
Exposició al Vendrell sobre l'epidèmia de còlera el 1911

Durant la primera meitat del mes de setembre del 2021 restà oberta al públic l'exposició titulada "Testimonis documentals de l'epidèmia de còlera de 1911 al Vendrell". La mostra va ser organitzada i elaborada per l'Arxiu Comarcal del Baix Penedès, els Amics de la Història del Vendrell i els Amics de l'Orgue, i van col·laborar-hi l'Ajuntament i el Consell Comarcal. Alhora, es van programar fins a tres visites guiades, els dies 4, 9 i 16 de setembre. L'activitat es va organitzar per commemorar el 110 aniversari de la pandèmia colèrica, un relat tràgic que no va afectar únicament el Vendrell, sinó que es va estendre arreu del país. Per complementar l'exposició es va elaborar un audiovisual amb documents del fons documental de l'Arxiu Comarcal del Baix Penedès per donar testimoni fefaent d'aquells fets luctuosos.

L'Arxiu Comarcal del Baix Camp digitalitza la col·lecció de manuscrits d'Antoni de Bofarull de Brocà

Amb motiu del segon centenari del naixement d'Antoni de Bofarull de Brocà (1821-1892), Reus, la seva ciutat natal, va organitzar un seguit d'actes per commemorar aquest tan assenyalat fill il·lustre. Figura destacada en el món cultural de la seva època, va ser advocat, traductor, historiador, escriptor i arxiver. Aquestes últimes dues vocacions sobresurten en la col·lecció de manuscrits seus que conserva l'Arxiu Comarcal del Baix Camp (ACBC). Així, l'ACBC va voler participar en aquesta fita commemorativa, i la darrera setmana d'agost del 2021 va digitalitzar i pujar a la xarxa trenta d'aquests manuscrits per fer-ne difusió i, alhora, apropar la seva obra a la ciutadania. Capta l'atenció, principalment, la cal·ligrafia que emprava, i també la signatura autògrafa.

Taller d'investigació històrica a l'Arxiu del Port

El dimarts 5 d'octubre de 2021 va tenir lloc la primera de les tres sessions del taller "Com fer un treball d'investigació en història i història de l'art", a càrrec d'Ireneu Visa Guerrero, graduat en Història i doctorand. Sempre en horari de tarda, a partir de les 17 h, es van desenvolupar, igualment, les altres dues sessions, els dijous

7 i 14. L'assistència va ser presencial, amb aforament restringit i l'adopció de les mesures anticovid vigents.

L'Arxiu Municipal de Valls estrena nou reglament

El reglament intern d'un servei d'arxiu, per tot allò que ofereix i permet -i com ho permet-, és, en bona mesura, la seva pedra angular.

Per aquest motiu, és convenient renovar-lo i actualitzar-lo cada cert temps, adaptant-se al tren inaturable de l'evolució social i tecnològica. A finals del mes de setembre del 2021 acabava el període d'audiència pública i s'aprojava definitivament el nou reglament de l'Arxiu Municipal de Valls. Aquest centre ocupa, provisionalment, un espai que comparteix amb la seu de l'Arxiu Comarcal de l'Alt Camp.

Premi d'Honor per a l'arxiver Josep M. Porta Balanyà

El dilluns 25 d'octubre de 2021 va tenir lloc la cerimònia de lliurament dels Premis d'Honor del Consell Comarcal de la Conca de Barberà, que enguany han estat concedits a Damià Amorós i a Josep M. Porta Balanyà. La resolució va ser presa per unanimitat. Es va considerar que Porta n'era mereixedor per la tasca duta a terme, durant tants anys, a l'Arxiu Comarcal, en la salvaguarda i la difusió del patrimoni documental de la Conca de Barberà. Porta, que va jubilar-se recentment, ha arribat a ser un dels arxivers degans del país, amb una trajectòria impecable com a professional del document i com a persona. L'acte va transcórrer en un ambient festiu i multitudinari, al saló d'actes del Palau Alenyà.

L'Arxiu Comarcal del Baix Penedès col·labora en l'edició d'un llibre sobre l'orgue del Vendrell

La directora de l'Arxiu Comarcal del Baix Penedès (ACBP), Nativitat Castejón Domènech, és coautora, juntament amb Xavier Mercadé, president dels Amics de l'Orgue del Vendrell, del llibre *Silvio Puggina i la restauració desconeguda de l'orgue del Vendrell de 1939*. Coincidint amb el 144è aniversari del naixement de Benvingut Socias Mercadé, eminent músic vendrellenc, el dia 29 d'octubre de 2021 va ser presentat en un acte ben lluït dut a terme a l'església parroquial de Sant Salvador del Vendrell. N'és l'actual rector Mn. Norbert Miracle, que va prologar el llibre, en l'edició del qual van col·laborar, a més de l'ACBP, el Consell Comarcal, l'Ajuntament, la Diputació, la parròquia de Sant Salvador i la Fundació Pau Casals. L'obra publicada se centra en la restauració que va dirigir Puggina acabada la Guerra Civil, com ja havia fet l'any 1929, i s'ha pogut dur a terme a partir de la consulta del Fons Pau Casals, dipositat a l'Arxiu Nacional de Catalunya, gràcies a la seva digitalització per part de la Fundació Pau Casals. L'acte va comptar amb una segona part en la qual es va oferir als assistents un concert d'orgue, amb peces de Benvingut Socias (composició servada a l'ACBP), Pachelbel, Bach, Schütz i Gottfried August Homilius, entre d'altres.

Cicle de conferències a l'Arxiu Municipal de Reus i Comarcal del Baix Camp

El dimecres 3 de novembre de 2021 va començar el cicle de cinc conferències organitzat pels arxius Municipal de Reus i Comarcal del Baix Camp, sota el títol "Fer front a les pandèmies al llarg de la història. De la Pesta Negra a la Covid-19". La primera xerrada, a mitja tarda, anà a càrrec de la Dra. Coral Cuadrada Major, "La

Pesta Negra, mesures, restriccions, interpretacions". L'entitat, la veterania i els amplis coneixements de la conferenciant ja auguraven l'èxit de la convocatòria.

La setmana següent, 9 de novembre, fou l'historiador i polític Eduard Juncosa qui delectà el públic assistent amb la conferència "'Com passe havent lo contagi ab tant rigor...'. Pandèmies al Camp de Tarragona entre els segles XIV i XVII". El 16 de novembre tocà el torn a l'etnòleg Salvador Palomar, amb la xerrada "El còlera de 1885, entre la religió i la ciència", i el 23 a l'historiador Joan Navas, amb "La gran pandèmia de grip de 1918 a Reus i a les comarques del Camp". Va cloure el cicle Alfons Zarzoso, director del Museu d'Història de la Medicina de Catalunya, amb la conferència final, "Un món amenaçat. Epidèmies i salut global, 1945-2021", amb la qual exposà els grans reptes als quals s'ha enfrontat la sanitat contemporània en l'àmbit epidemiològic.

L'objectiu d'aquest cicle de conferències va ser exposar els efectes causats en la societat i els diferents criteris i eines que s'han fet servir en cada època per lluitar contra les pandèmies. I per investigar-ho, les fonts documentals de què es disposa en els arxius, de caràcter sanitari, demogràfic, civil o bibliogràfic.

L'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre ingressa un fons personal i un altre de musical

El 6 d'octubre de 2021 l'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre (ACRE) va ingressar el fons personal de Maria del Milagro Descarrega de Vallobà, que es compon d'un total de setze capses de documentació textual i de 381 fotografies originals (la gran majoria, positius en paper). La procedència del fons era el darrer domicili de la titular, que avui és propietat de la Residència Natzaret, de Móra d'Ebre. Ha estat aquesta institució

la que ha preservat el fons i s'ha preocupat de la seva salvaguarda cedint-la a l'ACRE, per tal d'assegurar-ne la conservació, difusió i accés públic.

La titular del fons, María del Milagro Descarrega de Vallobà (1910-2003), era filla de Jaume Descarrega Clua i Anna Vallobà Biset. Es crià en un ambient profundament catòlic i, ja de ben petita, es relacionà amb molts religiosos —especialment monges—, com ara Sor Presentación Reverter. Els vincles familiars també la portaren, ja des de ben jove, a tractar amb personalitats importants en l'àmbit local, com ara Lluís Viñas, mestre nacional, o Maria Foix de Picó, però també de fora del municipi. Ja gran, donà els terrenys per a la construcció de l'Institut d'Ensenyament Secundari i cedí la casa natal perquè fos transformada en abadia i també els terrenys per ubicar-hi una moderna residència per a la gent gran. La informació que conté aquest fons representa un testimoni excepcional sobre els moderns equipaments benèfics de Móra d'Ebre.

A finals del mateix mes d'octubre l'ACRE va ingressar, igualment, el fons documental del músic Florentí Sarroca Blanch (1927-1991), de Benissanet. El fons documental està integrat per composicions seves i alguns arranjaments, a través dels quals hom pot fer un seguiment de la vida i obra d'aquest músic. Florentí Sarroca va col·laborar amb grups musicals d'anomenada, com La Trinca, l'orquestra de José Martínez o l'Orquestra Cot, molt recordada a la comarca.

Presentació del llibre *Més secrets a l'Arxiu del Port* i activitats per Nadal

El dia 18 de novembre de 2021, en el marc del Dia Internacional de la Infància, l'Arxiu del Port va presentar el conte il·lustrat *Més secrets a l'Arxiu del Port*. La

protagonista del conte és una creació del dissenyador gràfic i il·lustrador Albert Asensio, i l'encarregada de la narració, la filòloga contacontes Rat Cebrián. Junts han fet realitat l'objectiu del projecte: la difusió, en paper, adreçada a la canalla.

La presentació tingué lloc a les 19 h a l'Aula Didàctica del Museu del Port de Tarragona i comptà amb la participació del president del Port, Josep M. Cruset, l'il·lustrador, Albert Asensio, i l'autora del text, Rat Cebrián. L'acte restà obert a tothom qui volgués descobrir aquest personatge il·lustrat. *Més secrets a l'Arxiu del Port* està editat per Gràfiques Gibert.

A banda d'aquest acte, per les dates nadalenques l'Arxiu del Port oferí diverses activitats lúdiques de difusió:

- Diumenge 19 de desembre, a les 12 h. "Coneix l'Arxiu amb el capità Apodaca". Dins del cicle "La ciutat a cau d'orella", organitzat per l'àrea de Joventut de l'Ajuntament de Tarragona, va incloure la visita a l'Arxiu amb l'objectiu d'acostar l'equipament al públic jove.
- Dimarts 28 i dimecres 29 de desembre de 2021 i dimarts 4 de gener de 2022, a les 18 h, a les 19.30 h i a les 21 h. *Escape room El misteri de l'arxivera*. Els participants foren conduïts per diferents indrets de l'Arxiu a través d'enigmes que havien de resoldre per salvar l'arxivera.
- Dilluns 27 de desembre, a les 12 h. A cau d'orella. *Alguns secrets de l'Arxiu del Port de Tarragona amb Rat Cebrián*. A partir del conte *Més secrets a l'Arxiu del Port*, la contacontes Rat Cebrián va explicar al públic infantil els secrets que s'amaguen a l'Arxiu del Port.
- Dimecres 29 de desembre, a les 11 h. *Taller de scrapbooking*. Taller de treballs manuals per a infants de

sis a dotze anys amb la tècnica de l'*scrapbooking* i el tema dels pirates.

- Dijous 30 de desembre, a les 11 h. Taller d'estampació amb Albert Asensio. Un paisatge per a la ratolina de l'Arxiu. Albert Asensio, il·lustrador i autor de la part il·lustrada del conte Més secrets a l'Arxiu del Port, va impartir aquest taller adreçat a infants de cinc a dotze anys.

L'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre coorganitza les "Jornades sobre la baronia d'Entença"

L'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre (ACRE), conjuntament amb el Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre, el Centre d'Estudis del Priorat, el Centre d'Estudis de l'Hospitalet de l'Infant, el Centre d'Estudis Falsetans i l'Associació Cultural La Riuada, de Móra d'Ebre, van organitzar conjuntament les "Jornades sobre la Baronia d'Entença", que es van desenvolupar del 6 al 28 de novembre de 2021.

Les jornades es van dur a terme en diverses poblacions del Baix Camp, la Ribera d'Ebre i el Priorat, amb l'objectiu d'explicar un dels períodes històrics més desconeguts d'aquests territoris compartits. Un període que va del segle XII al XIX i un territori que comprenia els actuals municipis de Móra d'Ebre, Falset, Tivissa, Capçanes, el Masroig, Marçà, Garcia, Móra la Nova, Pradip, els Guiamets i Vandellòs i l'Hospitalet de l'Infant.

Les sis conferències que van articular les jornades van anar a càrrec dels doctors Manuel Romero Tallafigo (dia 6, Centre de Visitants de l'Hospital del Coll de Balaguer, l'Hospitalet de l'Infant), Josep Serrano Daura (dia 13, Casal Cultural de Tivissa), Mn. Josep Alenyà i Roig (dia 19, Biblioteca Comarcal de Móra d'Ebre),

Albert Martínez Elcacho i Joan Menchon Bes (dies 20 i 26, absis de l'església del Castell de Falset), Joan Abella i Creus (dia 27, Museu de les Mines de Bellmunt) i Antonio Conejo da Pena (dia 28, Centre de Visitants de l'Hospital del Coll de Balaguer, l'Hospitalet de l'Infant).

Presentació del llibre guanyador del VIII Premi d'Investigació del Port

El dimecres 10 de novembre, a les 18.30 h, al Teatret del Serrallo, va tenir lloc la presentació del llibre *Ciutat, port i territori: Cartografia històrica de Tarragona (s. XVII-XIX)*, de Patricia Terrado Ortuño, doctora en Arqueologia Clàssica i llicenciada en Història per la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona. La Dra. Terrado va ser la guanyadora del VIII Premi d'Investigació Port Tarragona amb un compendi de la cartografia sobre la ciutat de Tarragona extreta de diversos arxius, una obra molt visual i ben proveïda de les dades tècniques i la informació necessàries per interpretar-la. A través de les diferents cartografies que s'han anat fent de Tarragona, important enclavament estratègic, els estudiosos poden fer un seguiment de la seva evolució històrica i donar més explicacions dels successos transcendents que s'hi han succeït. L'obra de Terrado ha estat la número 12 de la col·lecció Saturnino Bellido de les publicacions del Port de Tarragona, i amb el temps esdevindrà una bona eina per a la investigació de l'evolució i del paisatge del territori tarragoní.

L'Arxiu del Port coorganitza una ruta guiada

El dissabte 20 de novembre de 2021, a les 11.30 h del migdia, l'Arxiu de l'Autoritat Portuària de Tarragona, conjuntament amb l'AV Barri del Port, van organitzar una ruta guiada per la plaça dels Carros amb l'arquitecte Ramon Aloguín Pallach. La Ruta va consistir a fer un recorregut per explicar diferents elements de la plaça i la història d'aquest indret tan emblemàtic de la part baixa de la ciutat, acompanyant el relat amb alguns episodis curiosos.

Va ser una de les activitats culturals, aptes per a tota classe de públic, del programa "Rutes guiades i visites teatralitzades de l'Arxiu i el Museu del Port de Tarragona", que es pot consultar al web del Port de Tarragona. El seu objectiu va ser acostar la ciutadania a la història portuària de diferents èpoques, amb un format amè i distret. L'activitat va ser gratuïta i calia reserva prèvia per correu electrònic.

Presentació d'un llibre de l'arxiver Alfredo Redondo Penas

El dimarts 30 de novembre de 2021, la sala d'actes del Museu d'Art Modern de Tarragona va acollir la presen-

tació del llibre *El asesinato del general Prim, a través del estudio del sumario incoado*. Els autors, Josep Maria Fontana Bertran i Alfredo Redondo Penas (responsable de l'Arxiu Central Administratiu de la Delegació Territorial del Govern a Tarragona), van ser acompanyats per dos il·lustres presentadors: el professor d'Història Contemporània Joan Maria Thomàs i l'escriptor Oriol Pi de Cabanyes. L'acte va tenir una assistència de més d'una trentena de persones, entre les quals hi havia l'expresident de la Diputació de Tarragona, Josep Poblet, l'excap de Protocol del mateix organisme, Josep Canadell, i l'arxiver Antoni Olmos.

Convocatòria dels Premis Tarragonès del 2021

A mitjans del mes de novembre es van convocar els Premis Tarragonès, amb la col·laboració de Repsol, adreçats als investigadors i estudiosos, particulars, entitats i associacions interessades a presentar projectes a la Beca d'Investigació i propostes al Premi Tarragonès de Creació i al Premi Tarragonès de Difusió. Aquestes són les seves característiques:

Premi Tarragonès Beca d'Investigació.

Té l'objectiu de fomentar els treballs de recerca sobre la comarca, en el seu conjunt o els seus municipis. L'àmbit d'investigació dels projectes ha de ser el de les humanitats.

Termini de presentació de projectes: divendres 27 de maig de 2022

Premi: 2.450 € i la publicació del treball dins la col·lecció "Els Llibres del Consell"

Premi Tarragonès de Creació.

Té l'objectiu d'estimular les activitats de creació en tots els àmbits i fer notòria la trajectòria artística d'una persona o grup vinculat a la comarca.

Termini de presentació: divendres 27 de maig de 2022

Premi: un guardó de l'artista Bartolozzi

Premi Tarragonès de Difusió.

Té l'objectiu d'assenyalar una personalitat, entitat o associació, reconeguda en el seu sector professional, que hagi difós o incentivat aspectes culturals, mediamientals o patrimonials del Tarragonès.

Termini de presentació: divendres 27 de maig de 2022

Premi: un guardó de l'artista Bartolozzi

L'Arxiu Comarcal del Baix Camp inventaria el fons municipal de Castellvell

Gràcies a la subvenció per al 2021 que distribueix anualment la Diputació de Tarragona, l'Arxiu Comarcal del Baix Camp, a mitjan desembre del 2021, va poder acomplir una tasca important: la classificació i inventari del fons documental del municipi de Castellvell del Camp, traspasat fa deu anys. El fons, que ocupa una vintena de prestatgeries, abasta del 1566 al 1991 i es troba, en línies generals, en un bon estat de conservació (llevat de la documentació d'abans de la Guerra Civil, bruta de pols, que es va haver de sotmetre a una neteja especial). El fons és majoritàriament de l'Ajuntament castellvellenc, llevat d'una capsa de la Prefectura Local del Movimiento.

La colla castellera dels Nens del Vendrell cedeix el seu fons a l'Arxiu Comarcal del Baix Penedès

El fons documental privat de l'associació castellera dels Nens del Vendrell (1926) abasta de l'any 1957 al 2019 i es compon de 7 metres lineals de documentació escrita (actes, agenda d'activitats, comptabilitat, correspondència, memòries, notes, reculls de premsa), hemerogràfica (el butlletí) i en imatges (audiovisuals, cartells, fotografies). El 7 de desembre de 2021 es va fer pública la cessió en comodat del fons a l'Arxiu Comarcal del Baix Penedès, amb reserva dels drets d'explotació. El veterà arxiver Andreu Gurrera realitzarà la tasca de classificació i inventari del fons, per tal que pugui estar consultable aviat.

Aquest fons documental revesteix molta importància per al Vendrell i per a la història castellera del nostre país, atès que la colla vendrellenca ha rebut la Creu de Sant Jordi (2001) i el reconeixement com a Patrimoni Immaterial de la Humanitat (2011) i Tresor del Patrimoni Cultural del Vendrell (2017). Cal, així mateix, valorar la sensibilitat que ha mostrat la Junta de la colla, no únicament amb el dipòsit del fons documental que conservaven sinó també amb la crida que va fer el seu president als socis, amics i simpatitzants perquè fessin donació de documents relacionats amb la colla i, així, complementar el fons cedit.

L'Arxiu del Port organitza una exposició fotogràfica

L'Arxiu de l'Autoritat Portuària de Tarragona, que compta amb un fons d'imatges fotogràfiques dels més interessants i ben conservats, va inaugurar el dimarts 8 de febrer de 2022 una exposició al Tinglado 1 del Moll de Costa, amb el títol "Ahir-Avui. Fotografies històriques i actuals del Port de Tarragona". La mostra presentava una selecció de les imatges que reproduïen millor els indrets més emblemàtics de la zona portuària tarragonina. L'exposició formava part d'un projecte més ambiciós pensat per a períodes de confinament pandèmic, que consistia a tornar a fotografiar el punt reproduït per una fotografia antiga i aplicar-hi un procés bidimensional que demostrés el mateix punt de presa i alhora les diferències motivades pel pas del temps. Se'n va fer un vídeo d'unes 50 i se'n van triar 23 per a l'exposició, on les imatges en paper anaven acompanyades de la corresponent explicació. L'exposició restà oberta al públic fins a finals de març.

Comunicacions al XIII Congrés de la CCEPC

S'ha convocat el XIII Congrés de la Coordinadora de Centres d'Estudi de Parla Catalana (CCEPC), coorganitzat per l'Institut Ramon Muntaner i el Museu Memorial de l'Exili, per als dies 4 i 5 de novembre de 2022 al MUME de la Jonquera, sota el títol "Exilis polítics a l'època contemporània (segles XIX i XX). Territoris de partida, territoris d'acollida".

L'objectiu de la convocatòria va ser, des d'un principi, acreditar que el drama de l'exili ha estat una constant al nostre país a través de les èpoques, sense haver-lo de circumscriure únicament a la victòria dels nacionals a la Guerra Civil (1939). Així, es va donar preferència a les aportacions que assumien una perspectiva local i comarcal. De fet, aquest XIII Congrés es va estructurar en tres àmbits: 1) Estudis locals, 2) Exilis polítics i culturals, i 3) Memòria, vestigis i oblitats.

Val la pena tenir present que per a l'elaboració d'una comunicació amb dades noves resulta imprescindible la consulta als centres documentals, sobretot els arxius i, per complementar, les hemeroteques i les biblioteques.

El termini per a la presentació de les comunicacions per al XIII Congrés de la CCEPC vencia el dia 20 de juny.

Recensions

CRISTIÀ BALSELLS, Elisenda. "El llegat fotogràfic de Joaquim Guitert i Fontserè (Barcelona 1875 - La Selva del Camp 1957)". *Podall [en línia]*, núm. 9-10 (2020-2021), 317-346. Disponible a: <<https://raco.cat/index.php/Podall/article/view/389759/483174>>.

La figura de Joaquim Guitert i Fontserè encara no ha estat prou reivindicada, ni valorada com caldria la seva intervenció en defensa del patrimoni artístic i documental (amb permís, és clar, de l'In memòria que li dedicà el seu amic Eufemià Fort fa quasi seixanta-cinc anys). Personalitat inquieta i polièdrica, de formació sanitària (era metge), base erudita i tarannà humanista, conreà la Història, publicà diversos treballs i visqué intensament la vida cultural associativa del seu temps, integrant-se i ocupant càrrecs directius en diverses institucions culturals. "Guitert fou un entusiasta i gran estudiós del Monestir de Santa Maria de Poblet i a ell dedicà bona part de la seva obra bibliogràfica a més de participar, juntament amb Eduard Toda, en el procés de restauració del cenobi cistercenc", llegim a l'article. Potser el llegat del seu arxiu personal contribuirà a acostar la realitat del difícil període que li va tocar viure i realci la seva obra i figura.

El seu fons personal es troba a l'arxiu particular del net, Joaquim Masdeu Guitert, al mas Catalònia de la Selva del Camp, d'on procedeix la branca materna de la família de Guitert i on el seu avi mateix va viure els seus últims vint anys. El conjunt documental és un fidel reflex de la seva vida i activitats: "la descoberta del seu fons fotogràfic no és sinó la descoberta de la seva vida plasmada en imatges"; no debades, a mesura que l'autora avançava en la seva tasca de revisió de les imatges, podia sentir com s'anava acostant a la seva trajectòria vital. Potser per això, reservà la part textual del fons (per a una segona fase d'actuació) i treballà únicament amb les imatges.

L'article és, bàsicament, l'explicació tècnica dels procediments arxivístics duts a terme a l'hora de tractar el fons, amb unes directrius

força clares: "l'organització, classificació, descripció, proposta de preservació i difusió del fons, així com posar en valor la figura del seu productor". Es tracta d'un conjunt relativament petit, de 1.109 fotografies, el 90 % de vidre estereoscòpic (i el 80 % són negatius), per al que hom proposa la digitalització total i la creació d'una plataforma digital d'accés en línia universal. Cal destacar la sèrie que plasma el procés de restauració del monestir en la dècada dels anys trenta.

Es proposa una metodologia integral d'actuació sobre el fons i es passa a una recapitulació dels resultats obtinguts en la seva aplicació. S'evidencia una especial cura a conservar i aprofitar els diferents contenidors del material (capses de fusta de diferents formats), que, a més de la funció preservadora, proporcionen una informació enormement important de cara a la descripció de les unitats. Aquesta descripció s'ha efectuat a nivell de catàleg. El treball d'Elisenda Cristià consta d'un quadre de classificació, senzill i reduït, i està generosament il·lustrat amb la reproducció de retrats, estampes, propietats i racons familiars, imatges de les capsas que contenen el material del fons, unitats d'instal·lació, divers material textual, negatius estereoscòpics, marques de cases fotogràfiques i alguns dels aparells fotogràfics que feu servir Guitert.

TERRADO ORTUÑO, Patricia; MENCHON BES, JOAN. "Un plànol inèdit de Tarragona de 1811: projecte de fortificació de la ciutat després del setge de la Grande Armée". *Butlletí Arqueològic*, V època, núm. 42 (2020), 225-254.

A finals de 2019 va saltar a la premsa la notícia que l'Ajuntament de Tarragona havia adquirit per compra un plànol francès de la ciutat de Tarragona corresponent a la dominació napoleònica (1809-1814). La peça planimètrica es pot datar vers el 1811, any en què els napoleònics assaltaren la ciutat i, un cop en poder seu, es van plantejar la necessitat de fortificar-la per fer-s'hi forts. El plànol és la mostra

evident d'unes intencions que el decurs polític i militar de la guerra va fer inviable.

El plànol en qüestió, naturalment en suport paper, s'intitula *Plan de Tarragone et des ouvrages projetés pour la réduction de cette place*. Amida 55,5 x 76 cm, i consta doblement emmarcat per línies negres. El contingut és un dibuix de la ciutat de Tarragona fet a tinta negra i aquarel·la de colors, que marca bé les alçades de l'entorn urbà amb ombres de color. L'article es dedica a comentar els detalls geogràfics i urbans que ofereix el document, i a sotmetre'l a un sever contrast amb altres fonts d'informació de l'època (plànols, documentació d'arxiu, bibliografia).

Cal felicitar els organismes, les institucions i les persones implicades en l'operació de compra, i, no menys, el fet que un ajuntament estigui disposat a invertir diner públic en un sol document; òbviament, quan

val la pena. Per la primera nota al peu de pàgina sembla deduir-se que el bibliòfil Joan Ribas Boix fou el primer que s'adonà de l'existència del plànol, en venda en línia, i en donà l'avis. Seguidament, Lluís Baltart, director del Museu d'Història, i Jordi Piqué, director de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Tarragona, van avaluar-ne la importància; els seus informes favorables degueren ser definitius perquè els consellers de Patrimoni de l'Ajuntament, Begoña Floria i Hermán Pinedo, donessin el vistiplau a l'operació de compra, una operació gens senzilla, ja que, a més dels tràmits amb la intervenció de diners municipals, es tractava de la compravenda d'un bé cultural entre dos estats. S'imposà contactar amb l'entitat venedora, la llibreria parisenca Le Bail, regentada per Begoña Le Bail, que va tenir la gentilesa d'esperar que s'anessin acomplint els tràmits administratius corresponents de la lenta, complicada i pesada mecànica funcional. Com va dir un il·lustre estadista, mai tan pocs van donar tant per a tants; en aquest cas, fent créixer, qualitativament, el patrimoni documental de Tarragona.

Un convent convertit en caserna militar

L'any 1836, enmig de la Primera Guerra Carlina (1833-1840), les necessitats militars s'hagueren de resoldre tant sí com no. Tortosa, la segona ciutat de la demarcació provincial, es veié embolicada de ple en les campanyes carlines, de manera que els isabelins van haver de reforçar bé la ciutat i omplir-la de contingents que es veieren en el pas de cercar un espai dins del nucli urbà tortosí. Els primers dies de maig, l'Ajuntament avisava la Diputació de la intenció d'elevant a la reina regent una súplica: "sobre que se le debuelva el edificio que ocupa el Cuerpo de Artillería de aquella plaza, por ser propio de aquella ciudad, y en su lugar se destine el Convento de los PP. Dominicos, cuyo oficio y exposición ha pasado a esta Diputación". Els diputats entomaren la patata calenta i, amb la serenor que els caracteritzava, posaren com a condicions prèvies que els edils tortosins acreditessin documentalment la propietat de l'edifici i alhora es consultés amb el cap militar corresponent la idoneïtat de l'espai conventual per allotjar-hi el cos d'Artilleria.

AGDT, Actes, 1836, sessió de 03-05-1836, p. 5.

Hemeroteca

"[Vilallonga del Camp] Es presenta el llibre en memòria de Josep Mestres i Miquel". *Diari de Tarragona* (03-08-2021), 3.

"Altafulla digitalitza documents dels 30. L'acció de l'Arxiu Municipal s'emmarca en la programació de la commemoració de la II República". *Diari Més* (05-08-2021), 16.

"Les obres de Campaña a l'Arxiu de Cambrils. La família del fotògraf ha cedit un conjunt documental de 2.400 imatges i 139 postals al municipi". *Diari Més* (12-08-2021), 24.

"Obres inèdites de l'arxiu de la catedral de Tortosa sonaran a Prada de Conflent". *Diari de Tarragona* (13-08-2021), 25.

PÉREZ, Mònica. "Gaudí, suspenso en aritmética y sobresaliente en geometría. Expediente académico. El ingreso del fondo documental del INS Martí i Franquès en el Arxiu Històric de Tarragona incluye las notas del arquitecto de los 11 a los 15 años". *Diari de Tarragona* (13-08-2021), 15.

YANEL, Lidia. "Un retrato del líder carlista Ramon Cabrera es la foto más antigua del Museo del Ejército". *Diari de Tarragona* (20-08-2021), 43.

FERNÁNDEZ JOSÉ, Xavier. "La esencia del Serrallo". *Diari de Tarragona* (22-08-2021), 14-15.

[Fotografia antiga del Centre d'Imatges de Tarragona]

FERNÁNDEZ JOSÉ, Xavier. "Una saga de leyenda. Fotografía. Los Chin-chilla han plasmado la vida de Tarragona...". *Diari de Tarragona* (29-08-2021), 14-15.

"L'Arxiu Comarcal [del Baix Camp] digitalitza una trentena de manuscrits d'Antoni de Bofarull i Brocà". *Diari de Tarragona* (01-09-2021), 17.

"L'Arxiu d'Altafulla rep documents de Gràfiques Lloveras (1959-2015). Es tracta de material sobre la història local". *Més Tarragona* (09-09-2021), 9.

"L'Arxiu [Municipal/Comarcal de Reus] organitza un cicle de conferències sobre pandèmies". *Diari Mes Reus* (19-10-2021), 6.

LIBIANO PIJOAN, Marc. "El Memorimage recupera su esencia. El XVI Festival de Cine de Reus proyectará 13 films que reactivan la memoria histórica del 9 al 12 de noviembre". *Diari de Tarragona* (20-10-2021), 44-45.

"L'Espluga de Francolí. Valentí Gual presenta un llibre sobre la immigració". *Diari de Tarragona* (21-10-2021), 24.

"Reus. Un cicle de conferències sobre les grans pandèmies a la història, a l'Arxiu". *Diari de Tarragona* (21-10-2021), 18.

"De la Pesta Negra a la Covid-19". L'Arxiu de Reus comença aquest divendres un cicle de conferències sobre les grans pandèmies al llarg de la Història". *Infocamp de Tarragona* (03-11-2021). Disponible a: <https://infocamp.cat/arxiu-seccio-cultura/item/49305-de-la-pesta-negra-a-la-covid-19>.

ALBISUA, Noemí. "L'Hemeroteca de Tarragona, en risc de desaparèixer per manca de viabilitat econòmica". *Més Tarragona* (11-11-2021). Disponible a: www.diarimes.com/noticies/tarragona/2021/11/11/

"El fons bibliogràfic de Domènec Guansé ja es pot consultar al CRAI de la URV. Òmnium Tarragonès ha donat el fons del crític i periodista

tarragoní a la Universitat, format de prop de 800 documents d'entre 1870 i 1978". *Infocamp de Tarragona* (21-11-2021). Disponible a: <http://infocamp.cat/arxiu-seccio-cultura/item/49576>

"L'Arxiu Comarcal ingressa l'arxiu d'imatges de l'Agrupament Escolta i Guia Mare de Déu de la Mercè. Totes les parts reconeixen el valor cultural i per a la investigació de l'arxiu d'imatges objecte de la cessió". *Novaconca* (23-11-2021). Disponible a: www.novaconca.cat/noticia/145896/

"Els Nens del Vendrell cedeixen el seu fons documental. L'Arxiu Comarcal del Baix Penedès s'encarregarà d'inventariar i conservar el fons, que està format per documentació del 1957 al 2018". *Infocamp de Tarragona* (08-12-2021). Disponible a: <http://infocamp.cat/mon-casteller/item/49810>

"Solivella concedeix el títol de fill il·lustre a Josep Maria Sans Travé". *Novaconca* (19-12-2021). Disponible a: www.novaconca.cat/noticia/146520/

"Es troba el text d'un antic ball parlat en una golfa del Milà. La troballa la va fer l'actual propietari de la casa; els seus avantpassats la guardaven i ell no ho sabia, va ser pura casualitat". *El Vallenc* (01-01-2022). Disponible a: www.elvallenc.cat/comarques

"Convocats els Premis Tarragonès per a aquest 2022 patrocinats per Repsol". *Diari de Tarragona* (18-01-2022) [26/27].

"El Museu d'Història de Catalunya aplega totes les mirades fotogràfiques de la nissaga dels Català. Amb les seves imatges, el patriarca

i els fills van ser cronistes destacats del segle XX a Catalunya". *El Vallenc* (18-01-2022). Disponible a: www.elvallenc.cat/cultura

"Exposició sobre cartellisme durant les Decennals. La mostra és sobre cartells de les festes des de mitjans del segle XIX fins a l'actualitat". *El Vallenc* (18-01-2022). Disponible a: www.elvallenc.cat/cultura

"L'Arxiu Comarcal [de la Conca de Barberà] ingressa el fons de la família Monfar de Montblanc. El fons té un volum aproximat d'un metre lineal i conté documentació que abraça el període 1701-1977". *Novaconca* (18-01-2022).

Disponible a: www.novaconca.cat/noticia/147201

PALLÁS CATURLA, Marina. "Un tros del segle XIX capturat en un fons desconegut. Àlbum fotogràfic. L'Arxiu Comarcal del Baix Ebre, en col·laboració amb el del Ripollès, publica un llibre amb fotografies inèdites sobre Tortosa i el Delta de l'Ebre". *Diari de Tarragona* (23-01-2022), 26.

BORONAT, Joan. "Manuscrit de fa un segle d'un ball parlat de Santa Úrsula [el Milà]". *Diari de Tarragona* (29-01-2022), 24.

POMEROL DALMAU, Carla. "El Centre Penitenciari Obert contarà con un archivo soterrado". *Diari de Tarragona* (01-02-2022), 11.

"La Canonja. Restaurats dos llibres dels segles XVII i XIX del fons municipal. La conservació dels llibres feia que la intervenció fos imminent, ja que presentaven un molt mal estat". *Diari de Tarragona* (01-02-2022) [1] de la secció "Tarragonès al dia", (26/27).

“...i es va fer la llum (Capafonts, 1953)”

Encara que el corrent elèctric es va començar a instal·lar arreu del país a principis del segle XX (amb l'arribada del corrent altern), les dificultats logístiques van retardar la seva aplicació en indrets allunyats, com són els pobles d'interior. Al tornar de la meitat de segle, les dues últimes localitats de la demarcació de Tarragona que quedaven per connectar i sortir de la foscor eren Capafonts i la Febró, al Baix Camp. De manera que, amb l'ajut tècnic de la Diputació (i econòmic, ja que hi aportà 341.000 ptes.), les autoritats provincials van decidir posar fi a aquella situació tercermundista per poder afirmar que ja cap poble s'enllumenava amb gas o espelmes o es gastava un fotimer en piles. Això va passar a Capafonts el 1953, concretament el 17 de juliol, la vigília de la festivitat franquista.

Naturalment, aquell dia, a Capafonts, hi va haver festa grossa. Amb tot el cerimonial i solemnitat que s'hi esqueia, s'hi van aplegar el governador civil, José González Sama, l'arquebisbe metropolità de Tarragona, Benjamín de Arriba y Castro, el president de la Diputació, Enric Guasch Giménez, els diputats Antoni Soler Morrey, Joan Ricomà Teixidó i Josep Rull Adserà, l'alcalde Tomàs, regidors, l'enginyer Ventosa i altres càrrecs. Al poble no s'hi recordava una concentració com aquesta d'autoritats governatives.

La crònica d'aquell dia memorable ha estat estudiada i publicada a la revista *Quaderns de Capafonts* (núm. 29,

de setembre del 2020; Jordi Fort Besora, “Festa de la inauguració de la llum”), on s'aporta la reproducció de les principals fotografies del reportatge. Però no pas de totes. A l'AGDT també en conservem unes quantes de la mateixa diada que no apareixen en l'article i que són ben curioses. Pensem que, ultra insistir en una notícia que ja ha estat publicada, és bo complementar imatges d'un mateix jorn.

La primera que reproduïm correspon a la benedicció dels transformadors i del cablatge que duria el corrent elèctric arreu del poble. Ens diu Jordi Fort que sortiren a la carretera, a rebre les il·lustres personalitats, quatre mossos rústicament abillats muntant sengles muls, els quals les acomboïaren fins a l'era del Rector, on tingué lloc la recepció oficial. Acabades les salutacions, reverències i encaixades de mans, se celebrà un te·dèum a l'església i, seguidament, tots plegats marxaren fins al transformador. La imatge mostra el moment en què l'arquebisbe metropolità beneïa solemnement l'aparell elèctric, assistit per un escolà i flanquejat per dos sacerdots amb rigorosa sotana llarga. El sacerdot més jove era Mn. Salvador Ramon Vinyes (de gratíssima memòria per a molts dels tarragonins que el vam conèixer), aleshores rector de Capafonts des de feia tres anys. Abans que ell ho havia estat molts anys Mn. Joan Mercader, que és, precisament, l'altre religiós que es deixava veure amb una cara arrodonida que semblava brillar amb una llum especial.

Fitxa Tècnica

Fons/col·lecció: Fons d'imatges de l'AGDT, fons històric, reg. 496

Suport: Paper imprès

Cromia: B/n

Títol: "Inauguració electricitat a Capafonts"

Datació: 17/07/1953

Autoria: Vallvé

Procedència: Reportatge institucional

Descripció: L'arquebisbe actuant en la cerimònia de benedicció d'un transformador elèctric.

Geogràfic: Capafonts, Baix Camp

La Pineda deixa de ser independent

En data 24 d'abril de 1837, les actes corporatives de la Diputació de Tarragona recullen l'aprovació dels diputats a l'expedient d'agregació i repartiment del terme de la Pineda, que fins llavors era "término rural", amb alcalde i propietaris. L'expedient, instruït a partir de l'informe del comissionat Torres, repartia el terme entre els tres municipis veïns, Tarragona, Vila-seca i Masricard, i parava tota l'atenció en com quedaria l'exacció fiscal de la zona, fins al punt de semblar ser l'únic aspecte d'interès per a l'Administració provincial.

AGDT, Actes, 1837, sessió de 24-04-1837.

La segona fotografia recrea un altre moment al mateix escenari. La inauguració ja s'havia produït en aixecar, el governador civil, un connector trifàsic i encendre's tots els llums alhora. La joia era general. La solemnitat

cerimonial deixava pas a moments més relaxats, en els quals a sa excel·lentíssima i reverendíssima li abellí deixar anar una gràcia, que els concurrents s'apressaren a riure-l'hi.

Fitxa Tècnica

Fons/col·lecció: Fons d'imatges de l'AGDT, fons històric, reg. 500

Suport: Paper imprès

Cromia: B/n

Títol: "Inauguració electricitat a Capafonts"

Datació: 17/07/1953

Autoria: Vallvé

Procedència: Reportatge institucional

Descripció: L'arquebisbe delecta els seus acompanyants amb la seva conversa.

Geogràfic: Capafonts, Baix Camp

Per tal d'aprofitar la visita de les principals autoritats locals i provincials i la bona disposició del prelat en les benediccions, es pensà en les escoles noves, construïdes feia dos anys, i que no havien merescut, al seu dia, una inauguració com calia. Tot seguit, doncs, tothom s'hi dirigí a peu. Junts, però no en aplec ni barrejats,

sinó en fileres perfectament organitzades. Podem veure a la següent fotografia com marxava el seguici a ritme processional, encapçalat per l'arquebisbe, el rector i els seus escolanets, darrere dels quals segueixen les digníssimes autoritats; al centre, amb camisa negra i vestit claret, s'hi distingeix el governador civil.

Fitxa Tècnica

Fons/col·lecció: Fons d'imatges de l'AGDT, fons històric, reg. 493

Suport: Paper imprès

Cromia: B/n

Títol: "Inauguració electricitat a Capafonts"

Datació: 17/07/1953

Autoria: Vallvé

Procedència: Reportatge institucional

Descripció: Marxa de les autoritats eclesiàstiques, polítiques i municipals.

Geogràfic: Capafonts, Baix Camp

En la següent fotografia hi podem veure el primat beneït una de les aules, assistit pels dos rectors (a Mn. Salvador quasi no se'l veu, al marge dret) i amb el governador civil al costat del prelat. L'escena conté tres elements que no tenen pèrdua: en una paret nua emblanquinada hi pengen els acostumats crucifix i retrat

del Generalíssim, omnipresents en tota aula o despatx del país. El tercer element que ens crida l'atenció són els pupitres que es veuen a la part inferior, de fusta vasta, sense fòrmica, i amb uns orificis blancs a dalt que ens abelleix suposar tinters, si és que l'any 53 els alumnes encara escrivien amb ploma sucada...

Fitxa Tècnica

Fons/col·lecció: Fons d'imatges de l'AGDT, fons històric, reg. 501

Suport: Paper imprès

Cromia: B/n

Títol: "Inauguració electricitat a Capafonts"

Datació: 17/07/1953

Autoria: Vallvé

Procedència: Reportatge institucional

Descripció: Benedicció d'una aula per l'arquebisbe.

Geogràfic: Capafonts, Baix Camp

Els actes encara no havien acabat: faltaven els discursos dels polítics, bàsicament el del governador civil, i sobretot el del batlle local, per donar gràcies a les autoritats pel regal de la llum. Arribats que foren al peu de les escales de l'església, tothom es va situar i començaren els parlaments. La instantània capta el moment en què el rector, Mn. Salvador Ramon Vinyes, llegeix el discurs de benvinguda en substitució de l'alcalde, Sr. Tomàs, que patia un procés asmàtic que li dificultava enormement la lectura en veu alta. L'escena

que es veu està carregada de simbolisme, amb les autoritats posant amb seriositat, al centre superior de les escales, i a sota, en un pla inferior, la gent del poble escoltant. Al centre, l'arquebisbe (canviat de roba i sense el pontifical), flanquejat a dreta i a esquerra pel governador civil i el president de la Diputació; al costat d'aquest, en el límit de la imatge, es veu el diputat Antoni Soler Morey, futur president, amb vestit claret i la mà esquerra a la butxaca; a l'altre costat, al costat del governador civil (amb camisa negra), hi ha Mn.

Mercader, dels pocs que fixaven la mirada en l'orador i que destaca per calçar espadenyes, enmig de tanta sabata de pell afanyosament enllustrada. Les principals autoritats desviaven la mirada o la dirigien a l'infinit... Els rostres brillants per la suor d'un càlid vespre de juliol, amb el cos tancat dins de les indispensables camisa, americana i corbata, ben segur que devien agrair la

brevetat. Els esperava un *lunch* al pati de l'abadia, per tastar les delícies de la cuina capafontina i esplaiar-se, per fi, sense deixar de pensar que el corrent elèctric podia haver arribat fins aquell racó de món, però ningú no havia pensat a portar ventiladors, i ja no diguem aparells d'aire condicionat, que no existien._

Fitxa Tècnica

Fons/col·lecció: Fons d'imatges de l'AGDT, fons històric, reg. 492

Suport: Paper imprès

Cromia: B/n

Títol: "Inauguració electricitat a Capafonts"

Datació: 17/07/1953

Autoria: Vallvé

Procedència: Reportatge institucional

Descripció: Discurs d'un mossèn al peu de les escales de l'abadia, davant d'autoritats.

Geogràfic: Capafonts, Baix Camp

Diputació Tarragona